

Ki Gempia Petenday Sinulat ni JUAN

Mendadi, ki kepaat librunen dig Begu Pasad kini, iin su sinulat ni Juan. Si Juan kini, sa' sungunen na metubus sulatayi sinulaten, sinulaten ma'nini', "Melaun pai tu'us pinggulaula ni Isus di gedapan nu nga sakupen, laak nda' mesulat dig libru kini. Laak su gikteben kini, sinulat adun metuudan amu dun pu' si Isus su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, sug Bata' nu Megbebaya'. Pu' sa' metuudan amu dun, naa mpeduma amu tu ketubu' nda'i tamanen, meksekat tu pegbaya'en." (20:30-31) Kaas subay peksiba'an penilungay nu nga getaw kig libru kini, pu' gembagel gupiai pantagen.

Naa kini si Isus kini, adin getaw iin? Alandun demai gasalen? Sa' penilungen nu getawig libru kini, iin dayuni sembagen. Bekna, si Isus, iin su Talu' nu Megbebaya'. (1:1-14) Kedua'en, iin su Nati Karniru, guliden tu Megbebaya'. (1.29, 36) Ketelunen, iin su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan. (1.41) Kapaaten, iin sug Bata' nu Megbebaya'. (1.49) Kelimanen, iin su Gadi' nu nga getaw Israel. (1.49) Ke'enemen, iin su Meglegawen di tiba'an getaw dig lubang kini. (4.42) Kepitunen, iin su tinalu' nu sala tawan peneliganen, si Tomas, laungen, "Ya'ai Kaunutan ku, ya'ai Megbebaya' pektemuyen ku." (20.28)

Mendadi ita nu nga getaw nemun, adun metuudan ita dun dadema, sinulat ni Juan dinii nga mekesalebu' pinggulaula ni Isus. Bekna si Isus, pibaluyen su tubig penginumen. (2:1-11)

Kedua'en, piuli'ananig bata' nu kaunutan. (4:46-54)

Ketelunen, piuli'anan dademai getaw dia geksid bulenaw. (5:1-18)

Kapaaten, pinaanen pa pagid sug lima ngibu tawan. (6:6-13)

Kelimanen, mipanaw dig dibabaw tubig. (6:16-21)

Ke'enemen, piuli'ananig buta, mibuta sikna mbata'en. (9:1-7)

Katapusanen, pitubu'en puli' si Lazaro. (11:1-45)

Muka' mibetang dadema dini, tiga'wan, kini si Isus, mitubu' puli' genat minatay, muka' pilentu ditu gekbus langit, ditu Keglekaunutanen.

Naa si Juan kini, su suminulat dun ini, adin getaw iin? Iini sala tawan di ngag bekna suminakup dini Isus. Dinig libru kini, piningalanen dun dig lawasen su sakup ni Isus petailenen.

Su Talu' Miksibaluy Getaw

1 ¹Dengantu, su nda' pa mbaali gekleb langit bu' lupa', kini si Isus, daan na. Iin sug duma nu Megbebaya'. Gelalen su Talu' muka' iin dademai Megbebaya'. ²Genat di pikpuunan nug launanen, iinig duma nu Megbebaya'. ³Adin su binaal, pibaal nu Megbebaya' diniin. Nda'iduni mibaal, iini minaal dun. ⁴Ki Talu' kini, iini pikpuunan nu ketubu'. Kagina iini mekpetubu' tu getaw, mekpedelag tug delendeman nu nga getaw. ⁵Dumilag su tiag dig dialem medelem, nda' magaw nu medelem.

⁶Naa duuni getaw tindu' nu Megbebaya', ngalanen si Juan. Kini si Juan, sinugu' nu Megbebaya' ⁷mangay megukit di nga getaw mekatag di getaw piningalan dun su tiag, adun medengeg nilan muka' metuudan ilan dun, launan nilan. ⁸Kana' nu tiag, laak sinugu' ukitanen su nga getaw mekatag di tiag. ⁹Su tantu tiag si Isus, luminusad na dinig lumbang mekpedelag dig delendeman nug launan getaw.

¹⁰Mendadi si Isus, gelalen su Talu', midinig lumbang kini. Laak, pia pibaal diniin nu Megbebaya' sug lumbang, nda' mailala nu nga kilawan. ¹¹Minangay ditug daan benwanen, laak nda' penemba'ay nu nga samanen getaw Judea. ¹²Pia ma'antu, duuni minemba' diniin. Adin su nga minemba' diniin, su nga mikpetuud gupia diniin, diadia bigayanen pegbaya' beta'en nu Megbebaya'. ¹³Mikenduta'i kebata' dinilan? Kana' gasal getawi puunanen. Nda' ilan pegigetaw ngag bata' nu kinilawan, pu' su Megbebaya' nai tantu Gama' nilan.

¹⁴Mendadi ki Talu' kini, miksibaluy getaw. Suminala dinami megbenwa, kaas minita' nami su kelengas nu pegbaya'en, pu' saba' iinig buntung Bata' nu Gama' ta Megbebaya'. Nda'iduni gikteben su tulungen di nga getaw muka' su ketuuden.

¹⁵Naa si Juan kiin, duuni gendaw miktalu' mekatag di Talu' kini. Minekeg mektalu', laungen, "Kini da sug bekna pektalu'en ku diniu pu' duuni metua', mbinaya' pa dinaan, laak pia ma'antu, metaas pai pegbaya'en batul danaan, pu' su nda' pau pegigetaw, daan nain."

¹⁶Naa, kagina nda'i giktebeni tulungen dinita, pepianan ita niin gebii gendaw, launan ta. ¹⁷Dengantu pisuunan ita ni Moises tu Palinta nu Megbebaya', laak nemun, pibian dini Isukristu, mbianan ta su tulungen muka' su ketuuden. ¹⁸Nda'i getaw mikaita' ditu Megbebaya'. Su da laak buntung Bata'en, sug duma nu Gama'en Megbebaya', iini mikpesuun dun tu nga getaw.

Su Kektitulu' ni Juan su Memunag Tubig (Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-18)

¹⁹Naa mendadi su nga kaunutan nu nga getaw Judea tu Jerusalem, suminugu' ilan di ngag belian nilan muka' nga sapu' ni Levi meditu ni Juan kia, adun saaken nilan diniin, "Naa ya'a, alanduni gelal mu?"

²⁰Mendadi kini si Juan, nda' pegbelibad sumbag dun, miglegintuud gupia, laungen, “Kana'u nu Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan.”

²¹Sinaak nilan, “Sa' ma'nia, alanduni gelal mu? Si Eliasa?”

Simbag ni Juan, “Kana'en.”

Sinaak na nilan pelum, “Su ba pedetengen nami Pimuunan nu Megbebaya?”

“Kana,” simbag ni Juan.

²²“Mendadi,” laung nilan, “pesuun mu dinami sa' ta'i gelal mu, adun mesembag nami su nga suminugu' dinami medini ni'a. Ta'i ketalu' mu mekatag dig lawas mu?”

²³Sa' ma'nia, inalap dayun ni Juan sembagen su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' nu pimuunanen si Isaias, laungen,

“Naani ‘mektawag diag limawa,’ laung ku,

‘Pelegdeng niu kig dalam nu Kaunutan Megbebaya!’ ”^a

²⁴Naa su nga sinugu' kia, sinugu' ilan nu pikumpulan nu getaw Judea piningalan dun Pariseo. ²⁵Kali' ilan saak pelum dini Juan, “Naa mauma dema memunaga tubig tu getaw, sa' kana' ya'a su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan muka' kana'a ni Elias, muka' kana'a dadema nu Pimuunan nu Megbebaya?”

²⁶Kali' sembag si Juan, “Naan kini, megbunagu laak tubig tu nga getaw. Dagit duuni megduma diniu, nda' niu mailala. ²⁷Iin, mbinaya' pa dinaan, laak pia su sepatusen, kana'u bantang megubad dun diniin.”

²⁸Naa kig launanen kia, ditug Betania mipenggulaula, tug dipag Jordan, dia tanda' mimunag si Juan tubig tu nga getaw.

Su Nati Karniru nu Megbebaya'

²⁹Mendadi bena' migendaw, kini si Isus, minita' tu'u ni Juan misebang pangay dia niin. Kali' pektalu' si Juan, “Aa naa, kiin na tu'u su piningalan dun Nati Karniru nu Megbebaya', su mbaal guliden tu Megbebaya', pu' adun mpedasun su sala' nu tiba'an getaw! ³⁰Iini tinalu'u sug laung ku, ‘Duuni sungu metua', mbinaya' pa dinaan, laak pia ma'antu, metaas pa gupia dinaan, pu' su nda' pau pegigetaw, daan nain.’ ³¹Naa sug bekna,” laung pa ni Juan, “nda'u iin mailala. Laak dagid iini mitua'u dun memunag tubig tu getaw, pu' adun pailalau iin di nga getaw Israel.”

³²Mendadi tinakesi'an ni Juan si Isus, laungen, “Minita'u sug Balakat nu Megbebaya' luminusad genat tu gekbus langit, miglanguban di ma'niin palas limuun, dayun nda' na awa' diniin. ³³Nda'u pain mailala, dagid su Megbebaya', su suminugu' dinaan memunagu tubig tu nga getaw, daan na miktalu' dinaan, ‘Maita' mu sug Balakat nu Megbebaya'

^a 1:23 Sa'itada, pepengendamem nu getaw su ginaa nilan tu kenemba' nilan tu Kaunutan Megbebaya'.

lumusad muka' ndi' na mawa' di getaw. Mendadi ki getaw kiin, iin su bunagenen tu nga getaw sug Balakat nu Megbebaya!' ” ³⁴Diksu' ni Juan, “Naa kagina minita'u tu'u, talu'u diniu, iinen na tu'u sug Bata' nu Megbebaya!' ”

Su ngag Bekna Sakup ni Isus

³⁵Naa bena' miksala gendaw, dia na puli' pegindeg si Juan, ilan nu sakupen dua' tawan. ³⁶Mendadi, minita' ni Juan si Isus minayan dia. Kali' pektalu' si Juan, “Naa, bentayay pa daan niu, kia na su Nati Karniru nu Megbebaya!' ”

³⁷Naa kig dua' tawan kini sakup ni Juan, bena' midengeg nilani tinalu'en kia, lindug nilan si Isus. ³⁸Luminingay dayun si Isus, minita'en ilan miglendug diniin. Sinaaken dinilan, “Ta' alanduni penengaun niu?”

Kali' ilan sembag, “Rabi, adin ka pektulugan?” (Su gelalen Rabi, guluganen, “Mekpetu'un.”)

³⁹Simbag ni Isus, “Tendug amu dinaan, adun niu maita!' ” Mendadi tumindug ilan tu'u diniin, minita' nilan dema su pegbenwananen, lilabung ilan dayun dia niin. (Pu' ginenga' na menaugi gendaw gembaba!.)

⁴⁰Naa sala tawan di nga mikedengeg tu tinalu' ni Juan kia dayun miglendug dini Isus, iin si Andres, pated ni Simon Pedro. ⁴¹Si Andres, linaawanen dayun ki gulangbata'en si Simon, laungen diniin, “Minita' na nami su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan.” (Naa ki gelalen “Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan,” iin su gulugan nu ngalanen si Kristu.)

⁴²Inunutan dayun ni Andres si Simon ditu ni Isus.

Mendadi si Isus, pingenlenganen si Simon, kali' pektalu' diniin, “Ya'a si Simon, bata' ni Juan. Digid genat nandaw, paingalan dini'a, si Cefas.” (Su ngalan Cefas, guluganen “batu,” sala ngalanen si Pedro.)

Pisakup ni Isus si Felipe muka' si Natanael

⁴³Bena' miksala gendaw, pigdelendem ni Isus meditu Galilea. Mendadi linaawaneni sala tawan si Felipe, kali' pektalu' diniin, “Pegdunuta dinaan!” ⁴⁴(Naa kini si Felipe, getaw Betsaida, sug lunsud dadema ni Andres bu' ni Pedro.) ⁴⁵Mendadi si Felipe, linaawanen si Natanael, kali' dayun pektalu' diniin, “Minita' na nami su sinulat ni Moises ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', su sinulat dadema nu ngag duma pimuunan nu Megbebaya' dengantu. Ngalanen si Isus, bata' ni Jose, getaw Nazaret.”

⁴⁶Digid kini si Natanael, kali' sembag, “Baa, duun bai melengas megenat dig lunsud Nazaret kiin?”

“Naa, tenduga dinaan,” laung ni Felipe, “adun mu maita!' ”

⁴⁷Mendadi kini si Isus, bena' minita'en si Natanael pegangay dia niin, kali' pektalu' di ngag dumanen, “Bentayay pa daan niu, ki getaw kia, tantu getaw Israel. Nda'ig limbungen!”

⁴⁸Sinaak ni Natanael dini Isus, “Ta' mai kailala mu dinaan?”
 “Su nda'a pa melaaway ni Felipe,” laung ni Isus, “minita'u ya'a minilunga dia gayu igera.”

⁴⁹“Aa naa, Sir,” simbag ni Natanael, “sa' ma'antu, ya'a na gupia sug Bata' nu Megbebaya! Ya'a su Gadi' nami nu nga getaw Israel!”

⁵⁰Kali' pektalu' si Isus, “Mituudan ka ba dinaan saba' di tinalu'u kia pu' minita'u ya'a sa' minilunga diag igera? Maita' mu pa ki mekesalebu' padun gupia! ⁵¹Taman talu'u diniu, maita' pa niu kig langit mpuka', muka' ki nga sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit luntu muka' lumusad dinaan kini, kig Bata' nu Kilawan.”

Sug Bela'i tu Cana

2 ¹Naa genat itu di ketelu endawen, duunig bela'i tug lunsud Cana sakup Galilea. Suminaup tug bela'i su gina' ni Isus, ²pisebutan dadema si Isus kampu' nu nga sakupen. ³Mendadi bena' migela' nai penguinumen, laung nu gina' ni Isus diniin, “Ki penguinumen nilan, migela' na daw.”

⁴“Baa,” simbag ni Isus, “ndi' mau pegbia'ay. Nda' pa dateng su gendawu.”

⁵Kali' dayun pektalu' su gina' ni Isus di nga megilak, “Adin su telu'enen diniu, petuud niu.”

⁶Naa su nga getaw Judea, duuni ngag betad nilan mekatag di kengugas adun mawa' su kelemu'ay nilan. Kaas duuni genem buuk gunsu' dia bitangan tubig pengugas, kada salabuuk gunsu', melepisanen saani paat buuk taru saba' kebagelen. ⁷Mendadi kini si Isus, miktalu' di nga megilak, “Pepenu' niu tubig ki nga gunsu' kini.” Bitangan nilan dayun tubig, pilepeng nilan tug baba'en. ⁸Laung dayun ni Isus, “Naa, saguk amu dun, uit niu dia meguit dig bela'i.” Iwitan nilan dun dayun iin. ⁹Ininaman dayun nu meguit dig bela'i ki tubig kini binaluy na penguinumen. Sinabinen dayun su menginsawa, pu' nda'en suunay ki pigenatan nu penguinumen kini (asa misuunan nu nga megilak kia, su miksagak dun). ¹⁰Laung nu meguit tug bela'i dia menginsawa, “Sa' su kelaun duma getaw, unaanen peksuday su mekepia penguinumen. Bena' melaun nai mi'inum nu nga suminaup, peksudenen dayun pelum su sinukalay. Dagit ya'a, masi' sinawad mu ki mekepia penguinumen kini, iin mu pa peksuday!”

¹¹Kiniig bekna mekesalebu' tu'us pinggulaula ni Isus. Pinggulaulanen dia Cana sakup Galilea. Ma'nia, pinita'en di nga getaw ki kelengas nu pegbaya'en, kaas mikpetuud dayun diniin su nga sakupen.

¹²Naa mendadi, tumigbeng dayun si Isus tu Capernaum, ilan nu gina'en, su nga pateden muka' nga sakupen. Migbebenwa ilan dayun dia nga santa' gebii.

**Pingutidan ni Isus su Mendagang Guliden tu
Penedapan tu Megbebaya'**
(*Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-17; Lucas 19:45-46*)

¹³Naa sa' sungu mektelipuun sug Lumpuk nu nga getaw Judea gindan ditug Liniusan, miditu si Isus syudad Jerusalem. ¹⁴Bena' midepet tug Balay Penedapan tu Megbebaya', mitaanganen ki nga mendagang guliden, su nga meksesaluy baka, karniru muka' malepati. Minita'en dadema ki nga membeles selapi', dia ilan pegingkud lemisaan nilan. ¹⁵Mendadi kini si Isus, minimud tali, binaalen dayun badas, pingutidanen ilan dayun dia Penedapan, pimugawen dadema dia ki ngag baka muka' karniru. Binunagen pa pagid su selapi' nu nga memeles selapi', muka' pimbelikwangen su ngag lemisaan nilan. ¹⁶Miktalu' si Isus tu nga mendagang malepati, "Awa' niu dini! Ndi' niu baalay tebu'an kig Balay kini Penedapan tu Gama'u!" ¹⁷Milabu' dayun dig delendeman nu nga sakupen su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, "Mibagai gangitu, uu Megbebaya', miksekat di kepetailu tu Penedapan dini'a."

¹⁸Mendadi duuni nga kaunutan nu getaw Judea suminaak dini Isus, "Duun bai mekesalebu' paita' mu dinami, tu'us di pegbaya' mu menggulaula dun kia?"

¹⁹Kali' sembag si Isus, "Naa kig Balay kini Penedapan tu Megbebaya', geba' niu. Dayun gikteb telu endaw, baalen ku puli'."

²⁰"Apelii lai!" laung nilan. "Paat pulu' bu' enem taun pegbaalayi Penedapan kini. Dayun baalen mu puli' gikteb telu endaw?"

²¹Laak dagid kig balay kia tinalu' ni Isus, piuluganen dunig lawasen. ²²Mendadi bena' pitubu' puli' si Isus, milabu' dayun dig delendeman nu nga sakupen su tinalu'en kia. Mituudan ilan dayun ditu sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' mekatag diniin, sampay tu tinalu' kia ni Isus.

Misuunan ni Isus sug Delendemen nu Tiba'an Getaw

²³Naa selian ni Isus dia Jerusalem mitaang dig Lumpuk nug Liniusan, melaun getaw mikpetuud diniin sa' minita' nilan su nga mekesalebu' tu'us pinggulaulanen. ²⁴Laak nda' pesalig dinilan si Isus, pu' sinuunanenig betad nilan, tiba'an nilan. ²⁵Ndi' kambat pesuunan dun, pu' migela'en mesuunay sug dialem delendeman nu getaw.

Kuminita' dini Isus si Nicodemo

3 ¹Naa duuni kaunutan nu getaw Judea ngalanen si Nicodemo, sakup di pikumpungan nu Pariseo. ²Mendadi duuni gebii, kini si Nicodemo, luminabet dini Isus, kali' pektalu' diniin, "Naa Sir,

misuunan nami pu' mekpetu'un ka genat tu Megbebaya'. Pu' nda'i getaw mekenggulaula di nga mekesalebu' tu'us mu kia, subay ebangan nu Megbebaya'."

³Si Isus, kali' sembag, "Taman talu'u dini'a, ndi' mpedumai getaw tu Keglekaunutan nu Megbebaya', subay megigetaw iin puli'."

⁴Kali' dayun saak si Nicodemo, "Endunen ma duni kegigetaw puli' nu megulang getaw? Mesu'at ba mpuli' ditu tian nu gina'en dayun megigetaw puli'?"

⁵Kali' sembag si Isus, "Taman talu'u dini'a, nda'i getaw mekesakup tu Keglekaunutan nu Megbebaya', subay megigetaw pebian di tubig muka' pebian dig Balakat nu Megbebaya'. ⁶Adin su megigetaw mekpuun di kilawan, kilawan dademai gasalen. Sa' su megigetaw mekpuun dig Balakat nu Megbebaya', diniwata dademai gasalen. ⁷Ndi'a mesebu'an dun su tinalu'u dini'a pu' subay megela' amu megigetaw puli'. ⁸Pinanggi'u tu genus. Su gengayan nu genus, su genus laaki metau dun. Medengeg mu, laak ndi' mu mesuunani gengayenen sampay pigenatanen. Naa, ma'antu dadema su megigetaw di pegbaya' nug Balakat nu Megbebaya', ndi' mu mesuunan sa' mikenduta' dun."

⁹"Apelai," laung ni Nicodemo, "kenduta' main?"

¹⁰Kali' sembag si Isus, "Aa, ya'a kini, memintulu'a nu getaw Israel, laak nda' mu ba mesuunay ia? ¹¹Taman talu'u dini'a, pektelu'en nami diniu su misuunan nami, pegukiten nami su minita' nami, laak ndi' amu metuudan dun. ¹²Naa sa' ndi' amu metuudan dun su tinalu'u mekatag di gempenggulaula dinig lubang, metuudan bamu dun su telu'en ku mekatag dig langit? ¹³Nda'i getaw mikelentu adun meditug langit, subay laak sug luminusad, sug Bata' nu Kilawan, naan.

¹⁴"Naa dangantu, si Moises kiin, selian nu nga getaw Israel dia pa limawa', binaalenig ledawan, mamak galang. Ininaten dayun bitangen ditu patal nu sekuden. Naan, mpema'niin dau dema, subay mainat dau dema dayun mbetangu di pasek, ¹⁵pu' adun, adin su getaw metuudan dinaan, begayan ketubu' nda'i tamanen. ¹⁶Pu' kagina melelaat gupia su Megbebaya' di tiba'an getaw, bigayen matay sug buntung Bata'en, adun adin su metuudan diniin, ndi' matay, segaga begayan ketubu' nda'i tamanen. ¹⁷Kana' iini sinugu' dun nu Megbebaya' kig Bata'en lumusad dinig lubang pu' adun mengukum tu tiba'an getaw. Segaga iin sungkini luminusad dun dinig lubang, meglegawen tu tiba'an getaw.

¹⁸"Mendadi adin su metuudan dinaan, kig Bata' nu Megbebaya', ndi' ukuman di melaat. Laak dagid adin su memilas dinaan, duun nai ginukuman dun, pu' nda'en seligayig buntung Bata' nu Megbebaya'. ¹⁹Iini kaukum dun. Ki tiag, luminusad dinig lubang, laak pimilas nu nga getaw. Mauya'an nilan su medelem sabaya' su tiag, pu' melaat gupiai pigbetad nilan. ²⁰Adin su getaw penggulaulaanen su melaat, mpauk ditu

tiag. Ndi' mekpesempel di tiag, adun ndi' medayag su penggulaulaanen nda'i pantagen. ²¹Laak dagid adin su getaw melengasi pegbetadenen mikpuun tu metuud, naa mekpesempel di medelag, adun maita' gupia su penggulaulaanen, pu' dunutanen sug delendeman nu Megbebaya'."

Si Isus muka' si Juan su Memunag Tubig

²²Naa tubus itu, miditu si Isus prubinsya Judea, ilan nu nga sakupen. Migbebenwa ilan dia nda' maiben, pimbunagan ni Isus tubig su nga getaw. ²³Naa si Juan, migbunag dadema tubig tu nga getaw diag benwa Enon, mesempel tug lunsud Salim, pu' melaun tubig dia. Melaun getaw miditu niin, binunagan ilan dayun ni Juan tubig. ²⁴(Su timpu kia, nda' pa mpirisu si Juan.)

²⁵Mendadi duuni nga sakup ni Juan muka' sala tawan getaw Judea, miglantugi' ilan mekatag di kengugas adun mawa' su kelemu'ay nu getaw. ²⁶Sa' ma'nia, minadap dini Juan su nga sakupen kia, laung nilan diniin, "Sir, ki tinakesi'an mu duma mu kiin ditug dipag Jordan, mimunag nain tubig di nga getaw, muka' meditu niin su kelaun getaw!"

²⁷Kali' sembag si Juan, "Petekenen na niu, pu' pia ta' taway dun, nda'iduni mpenggulaulanen subay bigay dun nu Megbebaya'. ²⁸Misuunan da niu gupia su tinalu'u diniu, pu' kana' naan su pedetengen Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan. Laak dagid pisuun ku diniu sinugu'u laak nu Megbebaya' pepengendamen ku su nga getaw di pegdateng nu Tindu'en kiin. ²⁹Naa, iin pitanggi'u di menginsawa. Danu menginsawa su penginsuaan. Leliagen su sambaten samalakinen, su pegindeg dia gupiden muka' mekineeg, pu' medengegen su tingeg nu menginsawa. Naa, ma'niin dinaan. Bena' medengegu pu' duuni getaw suminakup dini Isus, megela'ig leliagu. ³⁰Sug dengegan ni Isus, subay megdugang, sug danaan, megengkan."

Ki Getaw genat tug Langit

³¹Naa, ki getaw kini genat tug langit, iin si Isus, su tampusan metaas. Su genat dinig lumbang, piktu'unen sug betad dinig lumbang, pu' iini pigenatanen. Su genat tug langit, nda' naig lumabaw diniin. ³²Ukitenen su minita'en muka' su midengegen, laak dagid pemilasan nu nga getaw su gukitenen. ³³Laak adin su menemba' ditu telu'enen, peglegintuudenen pu' su Megbebaya'i puunan nu metuud. ³⁴Pu' su sinugu' nu Megbebaya' medini, bigayan gupia Balakat nu Megbebaya', kaas petendayen su talu' nu Megbebaya'. ³⁵Petailen gupia nu Gama' Megbebaya' sug Bata'en, kaas pipegbaya' nu Megbebaya' dig Bata'en sug launanen. ³⁶Mendadi adin su mekpetuud tug Bata' nu Megbebaya', si Isus kini, iini begayan ketubu' nda'i tamanen. Adin su memilas diniin, ndi' medawat nu Megbebaya', pu' ndi' meleknas diniin su gangit nu Megbebaya'.

Migabitabit diag Delungan si Isus muka' sug Libun

4 ¹⁻³Naa ki nga Pariseo kini, midengeg nilan pu' melaun getaw daw pisakup ni Isus muka' binunaganen tubig, melaun pa dig dani Juan. (Asa kana' si Isusi mimunag tubig, su laak nga sakupen.) Naa bena' misuunan ni Isus su telu'en nu nga Pariseo, migawa' dayun diag benwa Judea, ilan nu nga sakupen, minuli' ilan tu Galilea. ⁴Laak subay minayan ilan tug benwa Samaria.

⁵Bena' dia na Samaria si Isus, midepet tug lunsud Sikar, mesempel dig lupa' bigay dengantu ni Jacob tug bata'en si Jose. ⁶Dia pa sug delungan pigbaal ni Jacob. Dayun migingkud si Isus dia gupid nug delungan kia, pu' bilayan saba' nu kepanawen. Duun saan miktui gendaw.

⁷Mendadi, duunig libun mitua' diag delungan kia, pu' mangay tubig. Laung ni Isus diniin, “Begayay mau di tubig kiin.” ⁸(Naa su nga sakupen, minundas ilan tug lunsud menaluy gaan.)

⁹“Aba,” simbag nug libun kia, “mauma pinengian mau tubig, asa ya'a, getaw Judeaa, muka' naan, getaw Samaria mau?” (Pu' su nga getaw Judea muka' getaw Samaria, migbanta ilan.)

¹⁰Kali' sembag si Isus, “Naa sa' misuunan mu siaig begay nu Megbebaya' di nga getaw, muka' sa' mi'ilala mu sia ki minengi dini'a kini tubig, naa ya'a siai menengi dinaan tubig. Begayu dayun dini'a ki tubig mekpetubu' di getaw.”

¹¹“Naa Sir,” laung nug libun, “nda'iduni sigebe mu, medalem dademaig delungan kini. Adin mu elapay ki tubig mekpetubu' di getaw? ¹²Muka' kedua'en, su ginepu'ay nami si Jacob, pingumbilinen dinamiig delungan kini, iin dademai ginumanen, ilan nu ngag bata'en, pia su nga petubu'enen. Ya'a, metaasa pa ba dini Jacob?”

¹³Sumimbag si Isus, “Adin su minum di tubig dig delungan kini, kuaun da puli'. ¹⁴Dagid adin su minum di tubig begayu, ndi' na puli' kuaun. Kig begayu diniin, mbaluy maa' nu tebud dig dialem delendeman nu getaw, pu' mekegbegay gupia diniin ketubu' nda'i tamanen.”

¹⁵“Sir!” laung nug libun. “Sa' mesu'at, begayay mau dun ki tubig kiin, adun ndi' nau kuaun puli', muka' ndi' nau megangay tubig dini.”

¹⁶Kali' sembag si Isus, “Naa, laaway mu deli' su sawa mu, peduma mu dayun mpuli' dini.”

¹⁷Kali' sembag, “Nda'iduni sawau.”

Laung ni Isus, “Wa'a daan, metuud, nda'iduni sawa mu. ¹⁸Lima tawani minginsawa dini'a, muka' kig duma mu kiin nemun, kana' amu bila'i. Metuudi tinalu' mu kia.”

¹⁹“Masi' daan, Sir,” laung nug libun, “pimuunan ka nu Megbebaya'. ²⁰Naa su ginepu'ay nami, miktamuy ilan tu Megbebaya' dinig bentud kini. Laak yamu nga getaw Judea, laung niu subay ditu da daw Jerusalem pektemuyay su Megbebaya'.”

²¹Kali' pektalu' si Isus, “Aa lai, petuud mau, duuni gendaw mateng, su nga getaw, ndi' nailan mektamuy tu Gama' ta dinig bentud kini sampay ditu Jerusalem. ²²Yamu nu nga getaw Samaria, nda' niu mesuunay su tantu pektemuyen niu. Yami nu nga getaw Judea, misuunan nami su pektemuyen nami, pu' su keglegawen di kilawan, mikpuun di getaw Judea. ²³Laak duuni gendaw mateng, mektamuy su nga getaw tu Megbebaya' meksekat di ginuung nug Balakaten, pektemuyen nilan su tantu Diwata. Ma'antu su kektamuy nilan, iin sug betad mauya'an nu Gama' ta Megbebaya'. Muka' ki gendaw kia, minateng na tu'u. ²⁴Ndi' maita' su Megbebaya', kaas su nga mektamuy dun, subay meksekat dig Balakat nu Megbebaya' su kektamuy nilan diniin, pu' adun pektemuyen nilan su tantu Diwata.”

²⁵Laung nug libun, “Naa misuunan ku duuni gendaw, mateng su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaanutan, su piningalan dun si Kristu. Naa sa' mateng iin, pesuunenen daw dinita sug launanen.”

²⁶Kali' pektalu' si Isus, “Kig duma mu kini megabitabit, iin naini, naan ma.”

²⁷Naa iin dademai kedateng puli' nu nga sakup ni Isus. Misebu'an ilan dun gupia pu' dumanen megabitabit, libun. Laak nda'i mekaku' sumaak tug libun sa' ta' mai tuyu'en, atawaka sumaak dini Isus sa' ta' mai migabitabit ilan dun.

²⁸Mendadi binilin nug libun dia sug bandi bitanganen tubig, minuli' dayun tug lunsud, inukitanen dayun su nga getaw dia, laungen, ²⁹“Dunutay niau, paita'u diniu ki migukit dinaan tu kelaun mipenggulaulau genat kaika'ayu. Ta' ma, kana' ba iinen na saan su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaanutan?” ³⁰Bena' midengeg nu nga getaw su tinalu' nug libun kia, migawa' ilan diag lunsud, miditu ilan ni Isus.

³¹Mendadi su keteliud nug libun, ginuut sia nu nga sakupen si Isus, laung nilan, “Sir, aan ka deli!”

³²Dagid simbag ni Isus dinilan, “Duun nai gaan ku, ki nda' niu mesuunay.”

³³Bena' midengeg nu nga sakupen, miksinaakay ilan, laung nilan, “Aw, masi' duuni migilak diniin saanan ta ditug lunsud?”

³⁴Laak kali' pektalu' si Isus, “Iini ma'niin gaan ku, su kegdunutu tu mauya'an nu suminugu' dinaan, muka' su ketubusu di pibaalen dinaan. ³⁵Duuni penelu'en niu pu' paat bulan dekag pai meglegani.^b Laak talu'u diniu, pengmata amu, pegbentayay niu su ngag binaanalan duminialag na, mpia na geniin. ³⁶Su meglegani, sukayan, pu' empunenen su ginani, su bigayan di ketubu' nda'i tamanen. Su memula talu' nu Megbebaya'

---

^b 4:35 Miksamingay si Isus mekatag di nga getaw miuya' na sumakup tu Megbebaya', damikian dun kig binaanalan, sa' gempia na geniin.

di ginaa nu nga getaw, muka' su meglegani, meksamasama ilan dayun leliagay. ³⁷Metuud su penelu'en niu pu' sala laungi memula, salai gumani. ³⁸Sinugu'u amu gumani dinig benwa nda' niu pengimbaalay. Lain tawani mingimbaal dini, laak mi'ilasan amu di sengkue'en."

³⁹Mendadi, melaun getaw Samaria dig lunsud kia mikpetuud dini Isus saba' nu tinalu' nug libun kia, "Inukiten dinaan su kelaun pinggulaulau genat kaika'ayu." ⁴⁰Sa' ma'nia, bena' minangay dia ni Isusi nga getaw Samaria kia, ginuut nilan tunlen pa dia nilan, midua' gebii pa si Isus dia nilan.

⁴¹Muka' melaun pa padun getaw Samaria mikpetuud dini Isus sa' midengeg nilan su talu'en na gupia. ⁴²Laung nilan tug libun kia, "Bekna, mikpetuud ami saba' nu ginukit mu. Laak nemun, telinga na namii mikedengeg di piktu'unen, kaas mituudan ami gupia, iini tantu Meglegawen tu tiba'an getaw."

Piuli'an ni Isus sug Bata' nu Kaunutan

⁴³Bena' mipapas naig dua' gebii kia, minundas si nga Isus tu Galilea. ⁴⁴Selian nilan mpanaw, kali' pektalu' si Isus, "Ki pimuunan nu Megbebaya', ndi' pegbesaan diag daan benwanen." ⁴⁵Laak bena' minateng ilan dia Galilea, pinemba' si Isus nu nga getaw dia, pu' mikesaup ilan tug Lumpuk kiin tug Liniusan ditu Jerusalem, kaas minita' nilan su kelaun pinggulaula ni Isus saanan nug lumpuk kitu.

⁴⁶Naa mipuli' si Isus tu Cana, sakup Galilea, sug lunsud tanda' pibaluyen pinguumeni tubig. Naa duuni getaw dia metaasi gelalen, pegladu kig bata'en ditu Capernaum. ⁴⁷Mendadi bena' midengeg nu metaas getaw kia su kedateng ni Isus dia Galilea genat tu Judea, linaawanen si Isus, pinenginen dayun diniin meditu Capernaum meneguli' tug bata'en, pekagawinaa na. ⁴⁸Dagid kali' pektalu' si Isus diniin, "Paa, yamu pa di getaw, sa' ndi' niu maita'i mekesalebu' pinggulaula muka' tu'us, ndi' amu mekpetuud."

⁴⁹"Sir," laung nu kaunutan, "dunuta dema tu'u dinaan, pu' mbuus matayig bata'u."

⁵⁰Kali' sembag si Isus diniin, "Naa, uli'a na. Metubu' da kig bata' mu!"

Mituudan dun dayun ki getaw kia tu tinalu' ni Isus, dayun muli'.

⁵¹Mendadi saananen muli' tug benwanen, suminungkak diniin su nga sesugulen, laung nilan, "Mitubu' da sug bata' mu!" ⁵²Sinaaken dayun dinilan sa' ta' urasay dun mikpuuni kepia ginaa nug bata'en. Kali' ilan sembag, "Kalabung di palisi gendaw ki kawa' panasen." ⁵³Milabu' dayun dig delendeman nu gama'en, mitaang dun gupia su ketalu' ni Isus diniin, "Metubu' da sug bata' mu." Mikpetuud dayun dini Isus, sampay su nga kelaun gapenen.

⁵⁴Kinii kedua' mekesalebu' pinggulaula ni Isus sikna minateng dia Galilea genat tu Judea.

Piuli'an ni Isusi Getaw tu Geksid Bulenaw

5 ¹Tubus itu, miglumpuk su nga getaw Judea ditu Jerusalem adun mektamuy tu Megbebaya', muka' suminaup dadema si Isus. ²Naa dia Jerusalem duunig bulenaw, mesempel di genga'an nug lunsud piningalan dun su Genga'an nu Karniru. Piningalan dun di Hinebreo sug bulenaw kia, Betsata. Lima buuki kemalig binaal dia, ³megbelilid dia su nga pegladu. Melaun gupia pemegladu dia, duuni ngag buta, duun dademai nga mipilung muka' nga minatay seputul lawasen. [Pegelatan nilan ki keglibual nu tubig, ⁴pu' taang dun, duuni sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit lumusad dia tubig, meglibual dayun su tubig. Genat tu keglibual nu tubig, adin dayuni getaw mauna sugbu dia, mauli'an dayun, pia alandunig leduunen.] ⁵Naa duuni sala tawan dia, telu pulu' bu' walu taun na migladu. ⁶Mendadi si Isus, bena' minita'en ki pegladu kini muka' misuunanen miniben na megladu, sinaaken diniin, “Mauya'an mu ma mauli'an ka?”

⁷Kali' sembagi pegladu kia, “Wa'a sia, Sir, laak sa' meglibual su tubig, nda'i megabang dinaan sugbu dia, kaas saanan ku sugbu sia, maunanan nau dumau.”

⁸“Naa, pegbuata,” laung ni Isus. “Sikwat mui sinampuyuan dini'a kiin, muka' panawa.” ⁹Mitekaw dayun mauli'ay. Sinikwaten tu'u su sinampuyuan diniin kia, dayun mpanaw.

Naa su kauli'ay nu getaw kia, mitaang di Gendaw Pelali. ¹⁰Mendadi ki nga kaunutan nu getaw Judea, kali' ilan pektalu' tu piuli'an, “Naa, Gendaw Pelali maini. Binandu ma ditu Misulat Palinta nu Megbebaya', uiten mu nandawi sinampuyuan dini'a kiin.”

¹¹Kali' sembag, “Ki getaw kiin mineguli' dinaan, tinalu'en dinaan, sikwaten kui sinampuyuan dinaan, muka' mpanawu.”

¹²Sinaak nilan pelum diniin, “Naa, ta' taway duni miktalu' dun dini'a?”

¹³Naa ki piuli'an kia, nda'en suunay, pu' migawa' na dia si Isus adun meliawen su tebenan getaw.

¹⁴Mendadi tubus itu nda' maiben, milabet ni Isus ki piuli'an kia diag Balay Pangedapan tu Megbebaya'. Kali' pektalu' si Isus diniin, “Naa, bentayay mu pa daan, miuli'an ka na. Ndi'a puli' pegbaal sala', pu' tekaw mbuus mbianan mui melaat pa ditug leduun mu kitu.”

¹⁵Sa' ma'nia, mipuli' su miuli'an ditu nga kaunutan nu getaw Judea, pisuunen dinilan pu' si Isusi mineguli' dun. ¹⁶Mendadi, iin dayuni puunan nu kegleget nu nga getaw Judea dini Isus, pu' mineguli' kia metaang di Gendaw Pelali. ¹⁷Laak sumimbag si Isus dinilan, “Su Gama'u Megbebaya', nda'i kelalinen. Iin dademai pinunggilingan ku.”

¹⁸Mendadi ki nga kaunutan nu nga getaw Judea, bena' midengeg nilani tinalu' kia ni Isus, minamal laakig delendeman nilan petain nilan si Isus.

Pu' pimilasen daw su Gendaw Pelali, muka' inangkenen pa padun, iini Gama'en su Megbebaya', sa'itada pilepengenig lawaschen tu Megbebaya'.

Su Pegbaya' ni Isus

¹⁹Kali' gusay sembag si Isus di nga kaunutan, “Taman talu'u diniu, naan kini kig Bata'en, nda'iduni penggulaulaan ku sa' ndi'u maita' pu' iin dademai penggulaulaan nu Gama'u. Adin su penggulaulaan nu Gama'u, iin dademai penunggilingan ku. ²⁰Pu' naan kini, kig Bata'en, petailenu nu Gama'u, kaas pinita'en dinaan sug launan penggulaulaanen. Muka' duuni mekesesebu' pa dun di kauli'ay nu mipilung kia, paita'en pa dinaan, kaas mesebu'an amu dun gupia. ²¹Petubu'en puli' nu Gama'u su minatay. Naa ma'antu dadema danaan, adin su mauya'an ku, petubu'en ku dadema puli'. ²²Kana' na nu Gama'ui mengukum di nga getaw, pu' naan nai paukumenen dun, ²³adun pegbesaanu nu ngag launan getaw maa' nu kegbasa nilan tu Gama'u. Adin su ndi' megbasa dinaan kig Bata'en, ndi' dadema megbasa tu Gama'u, pu' iini suminugu' dinaan medini.”

²⁴Laung padun ni Isus, “Taman talu'u diniu, adin su mekedengeg tu telu'en ku muka' mekpetuud tu suminugu' dinaan, iini mpeduma tu ketubu' nda'i tamanen. Ndi' maukuman, pu' migawen na di kepatayen muka' mialapenig begu ketubu'. ²⁵Taman talu'u diniu, sungu matengi gendaw mekedengeg di tingegu su nga minatay, pu' naanig Bata' nu Megbebaya'. Adin su mekedengeg di tingegu, mpeduma dayun di ketubu' nda'i tamanen. Muka' ki gendaw kia, minateng na. ²⁶Naa su Gama'u, iini puun nu ketubu'. Ma'nia dadema naan, kig Bata'en. Bigayanu niin pegbaya'u, puun dau dema nu ketubu'. ²⁷Bigayan dau niin dema pegbaya'u mengukum tu nga getaw, pu' naanig Bata' nu Kilawan. ²⁸Mauma dema mesebu'an amu dun su tinalu'u diniu? Bentayay pa daan niu, duun daani gendaw mateng medengeg nug launan minatay su tingegu ²⁹muka' megbuat ilan tu ngag lebeng nilan. Dayun adin su melengasi pigbetaden, iini metubu' puli' di nda'i tamanen. Muka' adin su melaati pigbetaden, megbuat tug lebengen, dayun iini ginukuman dun gupia, segbuun ditug linaw gapuy.”

Su nga Takesi' dini Isus

³⁰Laung gusay ni Isus, “Nda'iduni penggulaulaan ku mikpuun tu pegbaya'u, laak dagid sa' mengukumu, iini pektalentedan ku, su da telu'en dinaan nu Gama'u, kaas melekdengi kengukumu, pu' medunut tu mauya'an nu Gama'u suminugu' dinaan, kana' nug danaan laak mauya'an.

³¹“Naa sa' upama naani tumakesi' mekatag dig lawasu, ndi' kambat medawat su telu'en ku. ³²Laak tumu' duunig duma tumakesi' mekatag

dinaan. Misuunan ku dadema pu' metuudi telu'enen mekatag dinnaan.
³³Naa si Juan, sa' piksaakan niu iin, miglegintuud mekatag dinnaan.
³⁴Laak naan, kana'u seligan takesi'an nu nga getaw. Mitalu'u da dun dinuu su mekatag dini Juan kia, adun megawen amu. ³⁵Si Juan kiin, iin su maa' nu sulu' mikpedelag dinuu, pisuunanen amu tu metuud. Miuya'an niu su piktu'unen dinuu, laak nda' maiben. ³⁶Duun pai metaas takesi' di tinakesi'an ni Juan kiin. Adin su pipenggulaula dinnaan nu Gama'u, iini takesi' mekatag dinnaan pu' sinugu'u nu Gama'u Megbebaya' medini.
³⁷Tuminakesi' dadema dinnaan su Gama'u suminugu' dinnaan, laak nda' niu mainsan medengeg su tingegen, muka' nda' niu mainsan maita' su palasen. ³⁸Nda' niu pa pagid pektaltenay su talu' nu Gama'u, pu' ndi' amu metuudan dun su sinugu'en medini. ³⁹Penilung niu su Misulat Talu' nu Megbebaya', pu' laung niu dun sa' penemalan niu gupia besaay, mpeduma amu tu ketubu' nda'i tamanen. Laak dagid ki sinulat kiin, miketakesi' dadema dinnaan. ⁴⁰Laak dagid pia mitakesi'anu dun, nda' amu pekpaingabang dinnaan, adun mpeduma amu sia tu ketubu' nda'i tamanen.”

⁴¹Diksu' ni Isus su talu'en, “Naa, kana'u tuyu' penalanu nu nga getaw.
⁴²Laak yamu nu nga kaunutan, misuunan ku sug betad niu, misuunan ku dadema pu' ndi' amu mekpetail tu Megbebaya'. ⁴³Pigwekilanu nu Gama'u medini, laak dagid nda' niau penemba'ay. Sa' upama lain tawani medini mekpuun tu pegbaya'en laak, iini penemba'en niu. ⁴⁴Iini mauya'an niu, mpenalan amu nu ngag duma niu, laak mpauk amu penalan nu Megbebaya' salanen da, kaas mekenduta' mai kekpetuud niu dinnaan? ⁴⁵Naa mabu' laung niu dun dengaten ku amu tu Gama'u. Ndi'u. Iini dumangat, si Moises, su siligan niu tantu. ⁴⁶Laung niu dun mituudan amu ditu sinulat ni Moises, laak dagid sa' iin siai pituud niu, pituud niau dadema sia, pu' itu su sinulaten mekatag dinnaan. ⁴⁷Mendadi kagina ndi' amu mekpetuud ditu sinulat ni Moises, ndi' damu dema mekpetuud ditu petu'un ku.”

Pinaan ni Isus sug Lima Ngibu Tawan

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

6 ¹Naa tubus itu, duminipag si Isus dig Linaw Galilea (sala piningalan dun sug Linaw Tiberias). ²Melaun gupia getaw miglendung dini Isus, saba' minita' nilan su nga mekesalebu' tu'us pinggulaulanen sa' pingugili'anen su pemegladu. ³Tumiwad si Isus dig bentud, ilan nu nga sakupen, dayun ilan megingkud dia. ⁴Naa sungu na mektelipuun sug Lumpuk tug Liniusan. ⁵Mendadi, bena' midayag ni Isus su nga mimeglendung getaw pangay dia niin, sinaaken dini Felipe, “Adin ta ma mesaluyi gaan, sukal paan ta sia di melaun getaw kini?” ⁶(Naa su piksaak kini ni Isus dini Felipe, pingindananen laak si Felipe, pu' suunanen ki penggulaulaanen sungu.)

⁷Kali' sembag si Felipe, “Ndi' ta megaga, pu' pia bali dua' gatus denario siai pan, kulang pa dinilan, pia pekaika'en gupia.”

⁸Naa sala tawan sakup ngalanen si Andres, ngudan ni Pedro, laungen dini Isus, ⁹“Duuni gembata' dini migbalun lima buuk pan sebada, muka' dua' buuk seda'.^c Laak kenduta'en ta ma dun pekpaan di nga melaun getaw kini?”

¹⁰“Naa, pemaingkud niui nga getaw kia,” laung ni Isus. (Pu' meliwagig lamalama dia.) Sa' ma'nia, mimegingkud dayun su nga getaw, duun saanig lima ngibu tawan su laak lumbus laki. ¹¹Inalap dayun ni Isus ki pan kia, mikpaladpalad tu Megbebaya', dayun pikilasilasen tu nga getaw pemegingkud dia. Ma'antu dadema sug dua' buuk seda', pikilasilasen dadema dinilan. Minaan dayun ki kelaun getaw, taman luminukas ilan maan. ¹²Naa bena' migela' ilan mbesug, laung ni Isus tu nga sakupen, “Pengikpes niui nga sawad, adun nda'iduni mekula'ula’.” ¹³Kali' nilan pengikpesay, sepulu' bu' dua' dig belanani mipenu' pa nu sama' tug lima buuk pan sebada ginaan nu nga getaw kia.

¹⁴Bena' minita' nu nga getaw ki mekesalebu' tu'us kia pinggulaula ni Isus, laung nilan, “Kini na tu'u su Pimuunan nu Megbebaya' pedetengen ta lumusad dinig lumbang!” ¹⁵Laak si Isus, bena' misuunanen pu' sungu lumpakay nu nga getaw adun petegelan nilan sia meglegadi' dinilan, laak migawa' dia nilan. Minundas salanen tug binentudan.

Mipanaw si Isus dig Dibabaw Tubig

(Mateo 14:22-33; Marcos 6:45-52)

¹⁶Naa bena' mikagaw gebii bu' gendaw, duminiksun su nga sakup ni Isus tu geksid linaw. ¹⁷Duminangan ilan di sekayan, suminakay ilan dayun dumipag pangay tug lunsud Capernaum. Gibii ilan diag linaw, laak nda' pa peglengug dinilan si Isus. ¹⁸Duminuluki metiktegenus, mimukay sug linaw. ¹⁹Naa bena' pimelulanan nilan, duun saanig lima kilumitruui giniginanen, minita' nilan si Isus, masi' pekpanaw diag dibabaw tubig, misebang dia sekayan nilan. Mipati' ilan mendek.

²⁰Dagid miktalu' si Isus dinilan, “Naa, ndi' amu mendek. Naan daini!” ²¹Pisakay nilan dayun iin dia sekayan nilan. Mitekaw dayun mateng tu pegengayan nilan su sekayan nilan kia.

Pinengaw nu nga Getaw si Isus

²²Naa bena' migendaw puli', su nga getaw mibilin ditug dipag, misuunan nilan pu' salabuuk laaki sekayan midenggu' dia kalabung, muka' sa' suminakay su nga sakupen, nda' pegdunut si Isus, su nga sakupen laaki suminakay. ²³Naa duuni ngag duma sekayan genat tu

^c 6:9 Ki sebada, ginis pimula maa' nug dawa muka' palay, baalen nu nga pubri getaw pan.

Tiberias midenggu' dia tanda' mesempel pingaanan nilan nu nga pan kiin sa' genat mekpaladpalad dun tu Megbebaya' su Kaunutan si Isus. ²⁴Bena' misuunan nu nga getaw pu' nda' na dia si Isus dakus su nga sakupen, suminakay dailan dema di nga sekayan kia, pangay ilan ditu Capernaum, penegaun nilan si Isus.

Si Isus su Gaan Mekegbegay Ketubu' nda'i Tamanen

²⁵Naa bena' mibaangan nu nga getaw si Isus ditug dipag linaw, sinaak nilan diniin, “Sir, nanuun ka minateng dini?”

²⁶Kali' sembag si Isus, “Taman talu'u diniu, kana' iini menengaw amu dun dinaan pu' saba' nu kesabut niu tu tu'us pinggulaulau. Segaga, iin sungkini menengaw amu dun, pu' saba' nu kepa'aaan ku diniu kalabung nu pan, mibesug amu dun gela'. ²⁷Naa ndi' namu penamal meksukat gaan mekpetubu' dig lawas niu, pu' kiin, duuni gikteben. Subay penamal amu sukat gaan megbegay ketubu' nda'i tamanen. Iin su gaan begayu diniu, pu' pinita' na nu Gama'u Megbebaya' pu' bigyanu niin pegbaya'u, naan kini, kig Bata' nu Kilawan.”

²⁸Kali' ilan saak diniin, “Kenduta' mai kedunut nami tu mauya'an nu Megbebaya'?”

²⁹Kali' sembag si Isus, “Iini mauya'an nu Megbebaya' baalen niu, petuuden niu ki sinugu'en medini niu.”

³⁰Kali' ilan pektalu', “Naa sa' ma'antu, paita' mu dinamii mekesalebu' tu'us, adun metuudan ami dun. Ta' alandun mai penggulaulaan mu? ³¹Sa' pinenggi' maa' nu ginaan nu ginepu'ay ta diag limawa', su gaan genat tug langit, pu' sinulat dengantu, ‘Bigay ni Moises dinilan gaan genat tug langit.’ ”

³²Kali' pektalu' si Isus, “Taman talu'u diniu, kana' ni Moisesi migbegay diniu gaan genat tug langit, su laak Gama'u. Muka' nemun kini, begay diniu nu Gama'u ki tantu gaan genat tug langit. ³³Pu' su gaan begay nu Megbebaya', lumusad genat tug langit. Ki gaan kini, iin su megbegay tu tiba'an getaw ketubu' nda'i tamanen.”

³⁴“Sir,” laung nilan, “sa' megdadi, begayay mu ami lelayun di gaan kiin.”

³⁵Kali' pektalu' si Isus, “Naani gaan kini, pu' megbegayu tu tiba'an getaw ketubu' nda'i tamanen. Adin su getaw mekpaingabang dinaan, ndi' na puli' megutem. Adin su metuudan dinaan, ndi' na puli' kuaun.”

³⁶“Naa,” laung padun ni Isus, “iini tinalu'u diniu pu' minita' niau laak nda' niau petuuday. ³⁷Pia na. Adin su tindu' nu Gama'u sumakup dinaan, mekpaingabang dinaan, muka' lumbus, penemba'en ku. ³⁸Pu' nda'u lusad genat tug langit adun petuuden ku sug danaan delendeman. Segaga iini luminusadu dun, petuuden ku su mauya'an nu suminugu' dinaan. ³⁹Iini mauya'an nu sumingu' dinaan, ndi'u mbeleng su nga sakup bigayen

dinaan, pia sala tawan dinilan. Dayun sa' sungu melengkebig benwa, gela'en ku ilan petubu'ay puli'. ⁴⁰Pu' iin pa pagidi mauya'an nu Gama'u, adin su mekailala dinaan kini, kig Bata'en, muka' mekpetuud dinaan, naa mpeduunan ketubu' nda'i tamanen. Muka' sa' sungu melengkebig benwa, petubu'en ku puli'."

⁴¹Mendadi su nga getaw Judea dia, mikunlumunlum ilan, pigbeni nilan dun ki tinalu' kia ni Isus, laungen, "Naa, naan laungi gaan kini luminusad genat tug langit." ⁴²Kali' ilan peksinaakay, "Asa ki getaw kini, kana' bain si Isus, sug bata' laak ni Jose? Mi'ilala ta gupia su mekegulangan. Maumanen ma telu'ay, iin su genat tug langit?"

⁴³Kali' pelum pektalu' si Isus, "Ndi' amu dega pekunlumunlum ma'niin. ⁴⁴Nda'i getaw mekesakup dinaan sa' kana' iini egaken nu Gama'u, su suminugu' dinaan. Muka' ki sumakup dinaan, petubu'en ku puli' sa' sungu melengkebig benwa. ⁴⁵Nda' ba sulat nu nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu, laung nilan, 'Ki tiba'an getaw, petu'unan nu Megbebaya'.' Naa adin su mektalente tu pitu'un nu Gama'u, menemba' dinaan. ⁴⁶Laak nda'u telu'ay pu' duuni mikaita' tu Gama'u. Naan laaki mikaita' tu Megbebaya', pu' su Megbebaya'i pigenatan ku. ⁴⁷Taman talu'u diniu, adin su metuudan dinaan, iin laaki mpeduunan ketubu' nda'i tamanen. ⁴⁸Pu' naani gaan, pu' megbegayu tu tiba'an getaw ketubu' nda'i tamanen. ⁴⁹Naa su nga ginepu'ay niu, saanan nilan ditug limawa', iin daanig lebungan selemann nilan su gaan pilusad dinilan nu Megbebaya'. Laak dagid pia ma'antu, bena' minatengi gumul nilan, migela' dailan matay. ⁵⁰Laini tantu gaan lumusad genat tug langit, pu' adin su maan dun, ndi' na matay. ⁵¹Muka' naani gaan luminusad genat tug langit megbegay ketubu'. Sa' maan su getaw di gaan kini, iini metubu' di nda'i tamanen. Muka' ki gaan begayu, iini gunedu, begayu adun metubu'i tiba'an getaw."^d

⁵²Bena' midengeg nu nga getaw Judea dia, miksinualay ilan pati', kali' ilan pektalu', "Pekenduta'en dun nu getaw kini kepa'aanen dinita tu guneden?"

⁵³Mendadi diksu' ni Isus su talu'en dinilan, "Taman talu'u diniu, sa' ndi' niu aanen su guned nug Bata' nu Kilawan, muka' sa' ndi' niu inumen sug dugu'en, naa ndi' niu malap su ketubu' nda'i tamanen. ⁵⁴Naa naan kini, kig Bata' nu Kilawan, adin su getaw maan di gunedu muka' minum dig dugu'u, iini mpeduma tu ketubu' nda'i tamanen. Sa' sungu melengkebig benwa, petubu'en ku dadema iin puli'. ⁵⁵Pu' iini tantu gaan su gunedu, muka' kig dugu'ui tantu ginumen, ⁵⁶kaas adin su getaw maan di gunedu muka' minum dig dugu'u, dumangen dini naan, muka' naan, diin dau dema niin. ⁵⁷Suminugu' dinaan su Gama'u. Kagina tetubu' iin,

^d 6:51 Su guneden, piulugan dun ni Isus ki kepatayen gumanti' di kepatay nu nga getaw.

metubu' dau dema. Ma'antu dadema, adin su maan dinaan, metubu' dadema iin. ⁵⁸Mendadi naan laaki tantu gaan luminusad genat tug langit, kana' maa' nu ginaan nu nga ginepu'ay niu, pu' minatay dailan. Adin su maan di gaan tantu kini, metubu' di nda'i tamanen.”

⁵⁹Tinalu' ia ni Isus sinegayen mekpetu'un dia simbaan nu getaw Judea ditu Capernaum.

Su Talu' Mekegbegay Ketubu' nda'i Tamanen

⁶⁰Bena' midengeg nu nga sakup ni Isusi tinalu'en kia, melaun dinilani miktalu', “Ndi' ta muitani tinalu'en kini. Ta' mai mekesangu' dun ini?”

⁶¹Mendadi, kini si Isus, misuunanen su kegbensi nu nga sakupen kia pia nda' pesuun dun. Kali' pektalu' dinilan, “Mauya'an ba niu mundang amu saba' nu tinalu'u kia? ⁶²Sa' maita' niu kig Bata' nu Kilawan, naan kini, luntuu puli' ditu pigenatan ku, melegenan pa bamu gusay? ⁶³Kana' nu pegbaya' nu getaw megbegay ketubu' tu getaw, su laak Balakat nu Megbebaya'. Naa, ki tinalu'u kini, iini meguit diniu Balakat nu Megbebaya' megbegay ketubu'. ⁶⁴Laak duun diniui ndi' metuudan dinaan.” (Kaas ma'niai tinalu' ni Isus, pu' genat tu puunanen, misuunanen su nga ndi' metuudan dun, muka' misuunanen dadema ki tumipu diniin.) ⁶⁵Kali' padun pektalu' si Isus di nga sakupen kia, “Kaas ma'niai tinalu'u diniu, pu' nda'i mekenemba' dinaan, subay pedelendem dun nu Gama'u.”

⁶⁶Mendadi genat tu ketalu'en dun kia, melaun sakup ni Isus tumiliud diniin, nda' nailan dunut diniin. ⁶⁷Sa' ma'nia, suminaak si Isus tu sepulu' bu' dua' tawan peneliganen, laungen, “Mendadi yamu, tuliud damu dema dinaan?”

⁶⁸Sumimbag si Simon Pedro, “Uu Kaunutan, sa' tuliud ami dini'a, taway dun bai pegengagan nami? Sug dani'a talu' laaki mekegbegay tu ketubu' nda'i tamanen. ⁶⁹Muka' mituudan ami gupia dini'a, suunan nami pu' ya'a na gupia su Pimili' nu Megbebaya'.”

⁷⁰Kali' sembag si Isus, “Naa kana' ba metuud, pimili'u amu nu sepulu' bu' dua' tawan? Dayun sala tawan diniu, menulay!” ⁷¹Ki tinalu' kini ni Isus, pilebu'anen dun si Judas, kig bata' ni Simon Iscariote kiin. Pu' pia sala tawan si Judas di nga sepulu' bu' dua' tawan peneliganen, iini tumipu pa dini Isus.

Si Isus muka' su nga Pateden

7 ¹Genat itu, mipanaw si Isus dia laak benwa Galilea. Nda' peditu Judea, pu' su nga kaunutan nu getaw Judea ditu, mekpatay ilan sia diniin. ²Mendadi, sungu na mektelipuun sug lumpuk nu nga getaw Judea piningalan dun sug Lumpuk ngag Bebelayan. ³Kali' pektalu' dini Isus su nga pateden, “Tumu' awa'a dini, dituun ka Judea, adun maita' nu nga

sakup mu ditu ki penggulaulaan mu. ⁴Pu' su getaw sa' mekpededengeg, ndi'en egluden su penggulaulaanen. Ki nga penggulaulaan mu kini, subay pedayag mu tu tiba'an getaw!" ⁵(Ini tinalu' dun nu nga patedeni ma'nia, pu' pia ilan, nda' ilan pekpetuud diniin.)

⁶Kali' pektalu' si Isus, "Paa, naan, nda' pa dateng ki gendawu. Yamu, pia ta' endaway dun, megdadi da. ⁷Ndi' amu mesengay nu nga kilawan, dagid naan, misengayu nilan, pu' penluksaden ku dinilan melaatig betad nilan. ⁸Mendadi, yamu nai peditug lumpuk. Naan, ndi'u meditu, pu' nda' pa dateng ki gendawu." ⁹Sa' ma'niai tinalu'en, mibilin dia Galilea si Isus.

Su Kangay ni Isus tug Lumpuk ngag Bebelayan

¹⁰Mendadi bena' miditug lumpuk su nga pated ni Isus muka' duuni santa' gebii, miditu dadema si Isus, laak dagid nda' pailagilag dia.

¹¹Naa ki nga kaunutan nu getaw Judea, pekpenengaun nilan si Isus diag lumpuk, sinaak nilan tu nga getaw, "Adin main?"

¹²Su nga melaun getaw suminaup, miglelekemeday ilan pati' mekatag dini Isus. Duuni miktalu', "Gempia getaw iin," duun dademai miktalu', "Kana' ma da, peglimbunganen su nga getaw." ¹³Laak pigbuni nilan su telu'en nilan kia, pu' mindek ilan tu nga kaunutan nu getaw Judea.

¹⁴Mendadi bena' miginenga' na saan sug lumpuk, miditu si Isus Balay Penedapan tu Megbebaya', piktunanen su nga getaw dia. ¹⁵Ki nga kaunutan nu getaw Judea, misebu'an ilan dun, kali' ilan peksinaakay, "Paa, ki getaw kini, pikendun ma dun metaasi sinuunanen, asa nda' ma petu'unay di Palinta ta?"

¹⁶Mendadi kali' pektalu' si Isus, "Ki tinitulu'u kini, kana' danaan delendeman, segaga danu suminugu' dinaan. ¹⁷Adin su getaw delendemanen penggulaulaanen su mauya'an nu Megbebaya', mesuunanen sa' ta'i pigenatan nu titulu'u, sa' genat ba tu Megbebaya', sa' mikpuun bain tug danaan laak pegbaya'. ¹⁸Adin su mekpetu'un puun dig daniin laak pegbaya', mekpenalenal da, laak dagid adin su mekpetu'un adun peglelepenenig dengegan nu Megbebaya', su suminugu' diniin, iini tantu mekpetu'un, kana' belusen. ¹⁹Ma'niin ni Moises, bigayanen amu Palinta nu Megbebaya' dengantu, laak dagid, nda'iduni getaw diniu dinunutanen gela' su Palinta kia. Pu' sa' sia duun diniui getaw dinunutanen gela' su Palinta, mauma dema naan, petain ma niau sia, asa duuni pinalinta ni Moises, ndi' mekpatay?"

²⁰Kali' sembag su melaun getaw, "Pingeputan ka menulay! Pia nda'i miksaad matay dini'a."

²¹Kali' padun sembag si Isus dinilan, "Naa, mainsan pinggulaulai mekesalebu', mitekawan amu dun, launan niu. ²²Bentayay pa daan niu. Pinalinta diniu ni Moises pentu'usan niuig bata' niu pu' getaw Judea nailan, kaas megbaal amu tu'us, pia di Gendaw Pelali (laak kana' ni

Moisesi pigenatanen, su laak nga ginepu'ay niu).^e 23 Naa, sa' sirkunsisuuni getaw di Gendaw Pelali, pu' adun medunutani palinta ni Moises, ta' mai mangit amu dun dinaan sa' pineguli'an ku gupiaig lawas nu getaw kiin di Gendaw Pelali? 24 Mendadi, ndi' amu pegdedali' mengukum di minita' niu, subay naan pa niu pegdelendem sa' gempia ba su pinggulaula, sa' melaaten ba.”

Si Isus ba su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan?

25 Naa duuni nga getaw Jerusalem miktalu', “Ki getaw kini, kana' bain su petain sia nu nga kaunutan? 26 Laak bentayay pa daan niu, megyaga iin di gedapan, laak ndi' nilan pemaagen! Aa, mabu' misuunan ba nilan pu' iinen tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan? 27 Digid sa' mateng daw su Tindu' nu Megbebaya', nda' dawi mekesuun dun ki pegenatanen. Naa kig launan ta kini, misuunan ta su pigenatan nu getaw kini.”

28 Mendadi, selian ni Isus mekpetu'un dia Penedapan tu Megbebaya', minekeg mektalu', laungen, “Naa, laung niu dun pu' mi'ilala ba niau muka' misuunan ba niui pigenatan ku? Kana' danaan delendeman su kediniin ku. Metuud, duuni Megbebaya' muka' iini suminugu' dinaan, laak iin, kana' niu mailala. 29 Digid naan, mikesuunu diniin, pu' iini pigenatan ku, muka' iini suminugu' dinaan medini.”

30 Mendadi ki nga kaunutan kia, sikna midengeg nilan, daapen nilan sia si Isus, laak nda'i mekedaap dun, pu' nda' pa dateng ki gendawen. 31 Laak melaun getaw dia, mituudan ilan dini Isus, laung nilan, “Sa' metua' su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, melaun pai mekesalebu' penggulaulaanen, sabaya' nu getaw kini?”

Su Keksugu' Daapen sia si Isus

32 Naa ki nga Pariseo, midengeg nilan su kaunlumunlum kia nu nga melaun getaw mekatag dini Isus. Sa' ma'nia, ilan kia muka' su nga kaunutan nug belian nu getaw Judea, sinugu' nilan dayuni nga megingat tu Penedapan tu Megbebaya', adun daapen nilan si Isus. 33 Kali' pektalu' si Isus, “Dumuma pau diniu ndi' maiben, dayun megawa'u dini, mpuli'u ditu suminugu' dinaan. 34 Dayun penengaun niau, laak ndi' niau mbaangan, pu' ndi' amu mekeditu pegengayan ku.”

35 Naa ki nga kaunutan nu getaw Judea kia, miksinaakay ilan dayun, laung nilan, “Adin ma saan angayi getaw kini, ndi' ta mbaangan? Mabu' mangay ditu ngag duma ta misigwag, su luminamug tu nga getaw Grecia,

---

^e 7:22 Ki tu'us kini, iin sug betad nu nga getaw Judea peksirkunsisu, tinitulu' nu Megbebaya' su gembata' laki, sa' walu endaw genat di kegigetawen, tebia' tuli'en, pu' guluganan, gindan pu' getaw Judea, sa'itada getaw mektamuy tu Megbebaya'.

pu' adun petu'unanen pelum su nga getaw Grecia? ³⁶Ta' mai gulugananen ki tinalu'en kia pu' penengaun ta, laak ndi' tain mbaangan, pu' ndi' ita mekeditu daw pegengayanen?"

Su Tubig Mekegbegay Ketubu' nda'i Tamanen

³⁷Naa bena' sug deksu'an nug Lumpuk nug Liniusan, si Isus, migindeg di gedapan nug launan getaw, minekeg dayun mektalu' dinilan, "Pia adini getaw kuaun, mekangay minum dini naan. ³⁸Nda' ba mesulat di Misulat Talu' nu Megbebaya', 'Adin su metuudan dinaan, duuni maa' nu tebud dig dialem ginaanen menelegan megbegay ketubu' nda'i tamanen.' " ³⁹Naa, ki tinalu' ni Isus kia, iini mekatag di penggulaula nug Balakat nu Megbebaya', su sungu begay tu nga mekpetuud diniin. Nda' pa ia begay, pu' nda' pa lentu si Isus ditu gekbus langit adun maita' nug launan biwat su kelengas nu pegbaya'en.

Su Sumpaki' nug Delendeman nu nga Getaw

⁴⁰Naa bena' midengeg nu nga melaun getaw ki tinalu' kia ni Isus, duuni miktalu', "Ki getaw kini, iinen na tu'u su pedetengen ta Pimuunan nu Megbebaya!"

⁴¹Sa' sug dumai mektalu', laung nilan, "Iinen na tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan!"

Dagid duun pa pagidi mektalu', "Su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, kana' ma genat tu Galilea! ⁴²Iini sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, sapu' ni Adi' David, kaas genat dig Betlehem, sug lunsud ni David." ⁴³Iin dayuni sumpaki' nug delendeman nu nga getaw mekatag dini Isus. ⁴⁴Sug duma, mauya'an nilan sia daapen iin, laak nda' pai kedaap diniin.

Su Kemilas nu nga Kaunutan nu Getaw Judea

⁴⁵Naa su nga megingat tu Penedapan kiin, bena' mipuli' ilan ditu nga kaunutan nug belian muka' tu nga Pariseo kia, sinaakan ilan, "Naa, mauma dema nda' ma niu iin uitay?"

⁴⁶Kali' sembag su nga megingat, "Pu' iin pa duuni getaw mikitelu'ay maa' nu getaw kiin!"

⁴⁷"Apelai!" sinaak nu nga Pariseo. "Milimbungan damu niin dema? ⁴⁸Sa' yami nu nga kaunutan muka' Pariseo, duun bai misuunan niu sala tawan dinami mituudan di getaw kiin? ⁴⁹Baa, nga melaun getaw kini! Nda' nilan mesuunay su Palinta nu Megbebaya' pisulaten dini Moises, kaas inukuman nailan nu Megbebaya!"

⁵⁰Naa sala tawan di nga Pariseo kia, si Nicodemo, su miditu ni Isus sug diin kiin. Kali' pektalu' si Nicodemo, ⁵¹"Asa binandu ditu Palinta ta, ukumani getaw subay unaan pa biselaay."

⁵²Kali' sembag su nga Pariseo, “Masi' ya'a, dumaa dadema niin getaw Galilea? Naa, penilung mu su Misulat Talu' nu Megbebaya'. Mesuunan mu dayun, nda'i pimuunan nu Megbebaya' genat tu Galilea.” ⁵³[Sa' ma'antu, minuli' su nga kelaun getaw.]

Sug Libun Miglaat Peksuunan

8 ¹[Laak si Isus, miditug Bentud nu nga Gayu Olibo. ²Bena' migendaw puli', milapus mangay ditug Balay Penedapan tu Megbebaya'. Dekag minateng dia, mikipungun diniin su melaun getaw. Migingkid dayun si Isus, piktu'unanen ilan. ³Naa duunig libun iwit dia nu nga mekpetu'un di Palinta nu Megbebaya' muka' nu nga Pariseo. Kig libun kini, duun dawi mikaita' dun, tebia' miglaat peksuunan. Mendadi, pinindeng nilan dia gedapan nu nga getaw kig libun kia. ⁴Laung nu miguit dun dia, “Sir, kig libun kini, duuni mikaita' dun gupia miglaat peksuunan daw. ⁵Naa, iini palinta nu Megbebaya' dinita pisulaten dini Moises, subay betuun ta. Mendadi ya'a, ta' mai ketalu' mu dun?” ⁶Naa iini tinalu' nilan duni ma'nia, pu' pengimanan nilan sia si Isus di metalu'en, adun dengaten nilan sia.

Mendadi si Isus, migdukung, sinulatanen tendu'en sug lupa'. ⁷Minamal ilan dayun sumaak diniin. Migindeng dayun si Isus, kali' pektalu', “Naa, adin diniui nda'i sala'en, iini meguna megbatu dun.” ⁸Migdukung puli' si Isus, dayun peksulat puli' diag lupa'. ⁹Mendadi ki nga getaw kia, mimegawa' ilan dayun dia, piksesala tawan dinilan mipanaw, miguna su nga megulang dinilan. Tiga'wan, iin laaki mibilin dia si Isus, dumanen laak sug libun pegindeng pa dia. ¹⁰Mendadi, migindeng puli' si Isus, kali' saak tug libun, “Ibun, adin mailan? Nda' bai mbilin mukum dini'a?”

¹¹Kali' sembag, “Sir, nda'idun.”

“Mendadi naan,” laung ni Isus, “ndi' dau dema mukum dini'a. Uli'a na, muka' ndi'a puli' pegbaal sala'.”]

Si Isus su Tiag nu Tiba'an Getaw

¹²Naa, mikpetu'un puli' si Isus tu nga getaw. Kali' pektalu', “Naa, pektalntenay niu ini. Naani Tiag mekpedelag di tiba'an getaw. Adin su getaw dumunut dinaan, iini medelagan nu Tiag, su puun nu ketubu' nda'i tamanen, muka' iin, ndi' na mekepanaw di medelem.”

¹³Kali' pektalu' su nga Pariseo, “Naa, ta' mai metuudan ami dun, pu' ya'a laaki tuminakesi' dun? Su takesi' mu, nda'i gatagen.”

¹⁴Kali' sembag si Isus, “Pia naan laaki miketakesi' dig lawasu, laak metuudi tinakesi'an ku, pu' misuunan kui pigenatan ku muka' peguli'an ku, laak yamu, nda' niu mesuunay ia. ¹⁵Sa' mukum amu, su kinilawan dai pigunut niu. Naan, ndi'u mukum di kilawan. ¹⁶Laak sa' pinenggi' pu' mukumu di nga getaw, mpiiai kaukumu dun, pu' kana'u laak salai mukum

dun, pu' dumananu dun nu suminugu' dinaan. ¹⁷Pektalentenay niu ini, misulat di Palinta niu sinulat ni Moises, sa' dua' tawani meketakesi' dun, mpemilang metuud su takesi'an nilan. ¹⁸Naa, mitakesi'an kuig lawasu muka' tinakesi'an dau dema nu Gama'u, su suminugu' dinaan."

¹⁹Kali' saak su nga Pariseo, "Naa ki gama' mu kini, adin ma dun?"

Kali' sembag si Isus, "Ndi' amu sumambat dinaan, muka' su Gama'u dema, ndi' amu sumambat dun. Sa' sia suminambat amu tantu dinaan, naa suminambat damu dema tantu tu Gama'u."

²⁰Kiai tinalu' ni Isus su dia pa Pangedapan tu Megbebaya' mekpetu'un dia nga getaw, dia mesempel nug betangan nu nga getaw gamut nilan ditu Pangedapan. Nda' pai duminaap dini Isus, pu' nda' pa datengi gendaw su tindu' nu Megbebaya' kedaap diniin.

Ndi' amu Mekeditu Pegengayan ku

²¹Kali' padun pektalu' si Isus tu nga getaw, "Naa mawa'u dini, penengaun niau dayun, laak ndi' niau mbaangan. Kaas matay damu, nda' namu lelaatay di sala' niu. Ndi' amu mekeditu pegengayan ku."

²²Naa, su nga kaunutan nu getaw Judea, kali' ilan pektalu', "Kagina tinalu'en pu' ndi' ita mekeditu pegengayanen, mabu' iini guluganen, megeget."

²³Kali' sembag si Isus, "Yamu, dangan amu dinig lubang. Naan, genatu tu gekbus langit, kaas sakup amu laak nu kekinilawan. Laak naan, kana'u sakup kekinilawan. ²⁴Kiai tinalu'u dun pu' matay damu nda' namu lelaatay di nga sala' niu. Matay amu tu'u nda' amu lelaatay, subay metuudan amu dun naan su pektelu'en ku kini."

²⁵Kali' ilan saak, "Adin ka getaw?"

Simbag dayun ni Isus, "Naa genat tu puunanen, naani pektelu'en ku diniu. ²⁶Yamu kiin, melaun pa paduni metalu'u mekatag diniu, laak ndi'u telu'en. Melaun dademai maukuman ku amu dun, laak ndi'u dadema mukum. Su talu' nu suminugu' dinaan, iin su metuud muka' iin laaki ukiten ku di tiba'an getaw."

²⁷Naa su nga mikedengeg tu tinalu'en kia, nda' nilan mesabut pu' su pektelu'enen dinilan, iin su Gama'en Megbebaya'. ²⁸Ma'antu, kali' dayun pektalu' si Isus, "Naanig Bata' nu Kilawan. Sa' inaten na niau, mesuunan na niu pu' naan su pektelu'en ku kiin. Muka' dema mesuunan niu dayun nda'i penggulaulaan ku mikpuun tug danaan pegbaya', pu' telu'en ku su laak pisuun dinaan nu Gama'u. ²⁹Iin su suminugu' dinaan, megduma lelayun dinaan muka' nda'u niin petuyangay salau, pu' pinemalan ku lelayun penggulaulaay su mauya'anen."

³⁰Mendadi melauni nga mikedengeg tu tinalu' kia ni Isus, mituudan ilan diniin.

Su Getaw Mekpetuud, iini Megawen

³¹Mendadi, kali' pektalu' si Isus tu nga getaw Judea dia mikpetuud na diniin, "Sa' penemalan niu dunutay su telu'en ku, naa sakupu namu

tantu. ³²Mesuunan pa niu dayuni metuud muka' pebeluyen amu nu metuud.”

³³Su nga getaw Judea, kali' ilan pektalu', “Mauma dema telu'en mu pu' pebeluyen ami, asa sapu' ami ni Abraham, nda' nami mainsan mbianayi gulipen di getaw. Ta' mai pengma'anan mu pebeluyen ami?”

³⁴Kali' sembag si Isus, “Naa, taman talu'u diniu, adin su mikesala', malap gulipen nu sala'en. ³⁵Sa' upama gulipen, kana' sakup lelayun nu mingulipen dun, laak dagid sug bata' nu mikpaulipen dun, danilan da lelayun. ³⁶Kaas sa' iini mekpebeluy diniu sug Bata' nu Megbebaya', naa mbeluy damu gupia. ³⁷Naa, misuunan ku pu' yamui sapu' ni Abraham, laak pia ma'antu, mauya'an niu petain niau, pu' nda' pengganget dig delendeman niu su pektelu'en ku. ³⁸Naan, piktu'un ku diniu su pinita' dinaan nu Gama'u. Yamu dema, penggulaulaan niu su midengeg niu dig daniu gama'.”

³⁹Sumimbag ilan, “Sapu' ami ni Abraham.”

“Sa' upama sapu' amu ni Abraham, penunggilingan niu sia su pinggulaula ni Abraham, ⁴⁰laak dagid iini penggulaulaan niu sia, petain niau. Naa, nda'i pinggulaula ni Abraham ma'nia. Daal dai pinggulaulau, inukitu diniu su midengegu metuud tinalu' nu Megbebaya'. ⁴¹Yamu, iini pinunggilingan niu, su pinggulaula nu tantu gama' niu.”

“Salabuuk dai gama' nami, su da laak Megbebaya'. Bata' ami niin tantu.”

⁴²“Kana', pu' sa' iini tantu Gama' niu, petailen niau sia, pu' iini pigenatan ku su Megbebaya', muka' kini dau. Kana' laak puun tu pegbaya'u su kediniin ku, pu' iini suminugu' dinaan su Megbebaya'. ⁴³Mauma dema nda' niu mesabuti talu'u? Iini pikpuunanen, ndi' niu muit su pektelu'en ku. ⁴⁴Mingema'an damu gusay tu gama' niu, su Palin. Iin laaki mauya'an niu pektalentenay, su mauya'an nu Palin. Su Palin, genat tu pikpuunanen, memunu'an iin muka' belusen, pu' nda' na daan pegilengig delendemanen tu metuud, pia maika'. Sa' megbalus, bantangen da, pu' belusen, muka' iin demai pigenatan nug balus. ⁴⁵Kaas, iini ndi' amu metuudan dun dinaan, pu' telu'en ku su metuud. ⁴⁶Nda'idun diniui mekeglegintuud dun pu' naani mikesala'. Sa' piglegintuudu su kekesuun, mauma dema nda' amu metuuday dun? ⁴⁷Pektalentenay niu ini, adin su tantu sakup nu Megbebaya', iini mekineeg tu talu' nu Megbebaya', laak ndi' niu pektalentenay, pu' kana' amu daniin piglegetawan.”

Miguna pa si Isus dini Abraham

⁴⁸Mendadi ki nga getaw Judea kia, kali' ilan saak dini Isus, “Ndi' ba metuud, ya'a su pektelu'en nami getaw Samaria, su pingepu'an menulay?”

⁴⁹Kali' sembag si Isus, “Nda'u lai pengepu'ay menulay. Adin su pinggulaulau, mekpebasau dun tu Gama'u, laak yamu, piksudi'an niau. ⁵⁰Nda'u pegelapayi megdedengegu dun, laak dagid duuni mekpededengeg dun dinaan, pu' iini metau mukum. ⁵¹Naa, taman talu'u diniu, adin su mekpetuud tu tinalu'u, ndi' na matay.”

⁵²Kali' ilan talu' diniin, “Nandaw, mitekad na nami tantu pingepu'an ka tu'u menulay! Pu' si Abraham muka' su nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu, minatay da. Dayun pelum iini telu'en mu, su mekpetuud di tinalu' mu, nda' nai petayanen. ⁵³Su ginepu'ay ta si Abraham, minatay da. Masi' metaasa pa ba diniin? Su nga pimuunan nu Megbebaya' dengantu, minatay dadema. Tai' delendeman mu dun, adin ka getaw?”

⁵⁴Laung ni Isus, “Sa' naani migalap dun sug dengegan ku, nda'i gatagen. Laak iini migbegay dun dinaan su Gama'u, iin su tinalu' niu pektemuyen niu. ⁵⁵Laak dagid sampay nemun, nda' niu iin sembatay. Naan, suminambatu gupia diniin. Sa' pinenggi' gelalen ku nda'u sembatay, naa, belusenu ma'niin diniu, pu' suminambatu gupia diniin, muka' piktalentenan ku su telu'enen. ⁵⁶Naa si Abraham kiin, su gama' niu laung, pigleliag, pu' mikpedateng di ketua'u dini. Naa minita'en na, muka' liliag na gupia.”

⁵⁷“Kenduta' mai kaita' mu dini Abraham, asa nda' pa peglima pulu'i taun mu?”

⁵⁸“Taman talu'u diniu, su nda' pa pegigetaw si Abraham, naan, daan nau.”

⁵⁹Mingimud dayun batu su nga kaunutan kia, pu' betuun nilan sia si Isus adun matay. Laak dagid si Isus, luminamug tu tebenan getaw, migawa' dayun dia Pengedapan tu Megbebaya'.

Piuli'an ni Isusig Buta

9 ¹Mendadi selian ni Isus mekpanaw, duuni mipekita'en buta, mibuta sikna mbata'en. ²Sinaak nu nga sakup ni Isus, “Sir, ta' mai mikesala' di ma'nia kia, migigetaw, daan ma na buta? Iin, atawaka su nga mekegulangan?”

³Kali' sembag si Isus, “Kana' iini mikesaba' dun butai kegigetawen, puun di sala'en, sampay sala' nu mekegulangan. Ki getaw kini, migigetaw dun buta, adun mpaita' nu Megbebaya' su ginuungen pebian di penggulaulaanen diniin. ⁴Naa selian gendaw pa, subay penggulaulaan ta su pipenggulaula dinita nu suminugu' dinaan. Pu' ndi' maiben, meglegebi na, dayun nda'idun nai mekenggulaula dun. ⁵Selian ku dinig lumbang, naani tiag tu tiba'an getaw.”

⁶Selian ni Isus mektalu', migdula' dig lupa', binasa'en dun sug lawayen. Inugidanen dun dayun ki mata nug buta kia, ⁷dunut miktalu' diniin, “Naa, angaya tug Bulenaw Siloe, pengulamusa ditu.” (Su gulugan nu

ngalan kia Siloe, “Sinugu!”) Mipanaw dayun kig buta kia diag bulenaw, mingulamus, dayun mipuli, mikengita' na.

⁸Naa su nga sumbalay nug buta kia kampu' nu getaw mikaita' diniin mekpenengi limus, sinaak nilan, “Kana' ba iinen ini su pegingkudingkud mekpenengi limus?”

⁹Simbag nu ngag duma, “Iin main.” Laak laung nug duma getaw, “Kana'en, ganggiden laak.”

Kali' dayun pektalu' ki miuli'an kia, “Naan la' lai.”

¹⁰“Naa sa' ma'antu,” sinaak nilan, “ta' mai mikengita'a dun nandaw?”

¹¹Kali' sembag, “Ki getaw pegingelanan si Isus, migbasa' lupa', binasa'en dun lawayen, inugiden dayun di matau. Tinalu'en dayun dinaan mangayu ditug Bulenaw Siloe, mengulamusu. Minangayu dayun mengulamus, iin dayuni kengita'u.”

¹²Sinaak nilan, “Naa ki getaw kiin, adin ma dun?”

Kali' sembag su minayan buta, “Ta' dun.”

Sinaakan nu nga Pariseo su Miuli'an Buta

¹³Naa ki minayan buta kia, iwit nu getaw tu gedapan nu nga Pariseo.

¹⁴Naa su kegbasa' ni Isus lupa' muka' kepauli'ayen tug buta kia, mitaang di Gendaw Pelali. ¹⁵Mendadi, sinaakan pelum nu nga Pariseo ki getaw kia, sa' ta'ig bian nu kengita'en. Kali' sembag, “Ki getaw kiin, inugidanen ki matau basak. Bena' mingulamusu, mikengita' nau dayun.”

¹⁶Naa ki nga Pariseo kini, kali' pektalu' sug duma, “Ki getaw kiin mineguli' dun, kana' genat tu Megbebaya', pu' ndi'en pektalentenani Gendaw Pelali.”

Laak sug duma pelum, laung nilan, “Naa sa' pinenggi' mikesala' tu'ui getaw kiin, mekenduta' bai kenggulaulanen di nga mekesalebu' kia?” Sa' ma'nia, miksumpaki' ilan dun.

¹⁷Naa sa' ma'nia, sinaakan puli' nu nga Pariseo su miuli'an kia, laung nilan, “Kagina ya'ai pipengita' nu getaw kitu, ta' mai ketalu' mu mekatag diniin?”

Kali' sembag, “Mituudanu dun pu' pimuunan iin nu Megbebaya'!”

¹⁸Naa ki nga kaunutan nu nga getaw Judea kini, beknanen, nda' ilan metuuday dun pu' ki getaw kia, daan buta, dayun mikengita' na. Sa' ma'nia, pinsabi nilan su nga mekegulangen, ¹⁹suminaak ilan dayun dinilan, “Bata' niu maini? Naa, pektelu'en niu mibuta sikna mbata'en. Sa' ma'antu, ta' mai mikengita' dun ia nandaw?”

²⁰Kali' sembag su nga mekegulangen, “Kini, misuunan nami pu' bata' nami tantu, muka' misuunan nami, daan buta iin sikna mbata'en. ²¹Laak tumu' nda' nami suunay sa' ta' mai mikengita' dun nandaw, muka' nda' nami dadema suunay sa' ta' taway duni mineguli' dun. Tumu' iin nai saakay niu, gembagel nain, metau na sumbag!” ²²Kaas ma'niai simbag

dun nu nga mekegulangen, pu' mindek ilan di nga kaunutan kia. Pu' duuni sabut nu nga kaunutan, adin su meglegintuud dun pu' si Isus su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, subay utidan di simbaan nu getaw Judea. ²³Kaas ma'niai mitalu' dun nu nga mekegulangen, laung nilan, “Gembagel ma na, iini saakay niu!”

²⁴Mendadi, kedua' deksu' na sebiay ki minayan buta kini. Kali' ilan pektalu' diniin, “Naa sapaa tu gedapan nu Megbebaya' pu' telu'en mui metuud! Ki getaw kiin, suunan nami pu' mikesala' getaw iin.”

²⁵“Ta' dun,” simbagen, “sa' mikesala' bain, sa' kana'. Iin laaki misuunan ku, butau, dagid nandaw, mekengita' nau.”

²⁶Sinaak nilan diniin, “Ta' maig binaalen dini'a? Pikenduta'en ma kauli'ayi mata mu?”

²⁷Kali' sembag, “Naa, daan ku na tinalu' diniu, laak nda' niu pekineegay. Naa mauma dema mauya'an ma niu medengeg niu puli'? Mauya'an niu ba, sumakup damu dema diniin?”

²⁸Pinampalakaan nilan dayun kig buta kia, laung nilan, “Paa, ya'a kiin, sakupa niin. Yami, sakup mami ni Moises. ²⁹Naa si Moises, misuunan nami pu' ginukitan tu'u iin nu Megbebaya'. Laak ki getaw kiin, nda' nami suunay sa' adini pigenatanen!”

³⁰Kali' pektalu' su miuli'an buta, “Misebu'anu gupia diniu! Nda' niu suunay sa' adini pigenatanen, asa piuli'aneni matau! ³¹Suunan ta pu' su nga mekesesala' getaw, ndi' penemba'en nu Megbebaya' su kenengi nilan. Penemba'en laak nu Megbebaya' su kenengi nu megbasa gupia diniin muka' menggulaula tu mauya'anen. ³²Pu' genat pa dengantu, iin pa pegdedengeg duuni meneguli' dig buta, mibuta sikna mbata'en. ³³Naa sa' kana' genat tu Megbebaya' ki getaw kiin, nda'en sia mpenggulaula.”

³⁴“Apelai, ya'a kiin,” simbag nilan. “Genat tu kaika'ay mu, mekesesala'a getaw. Dayun ya'a bai mekpetu'un dinami?” Dayun nilan pua'ay tu simbaan nilan su miuli'an buta.

Pinengaw ni Isus su Piawa' di Simbaan

³⁵Mendadi si Isus, bena' midengegen pu' ki piuli'anen kia, piawa' tu simbaan nu getaw Judea, pinengawen. Bena' mibaanganen, sinaaken diniin, “Mikpetuuda ma dig Bata' nu Kilawan?”

³⁶Kali' sembag su miuli'an kia, “Naa sa' mesu'at, Sir, pesuun mu dinaan sa' ta' taway dun iin, adun mekpetuudu diniin!”

³⁷“Minita' mu na,” simbag ni Isus. “Iinig duma mu megabitabit.”

³⁸“Sir,” laungen, “mekpetuudu!” Minginlulud dayun di gedapan ni Isus.

³⁹Kali' pektalu' si Isus, “Iini luminusadu dun dinig lumbang, pu' adun pekpainen ku ki ngag buta muka' ki nga getaw mangken pu' mekengita'

ilan daw. Mekengita' dayun sug buta kia, muka' buta na sug laung nilan dun mekengita!."f

⁴⁰Dekag midengeg nu nga Pariseo pegindeg dia, sinaak nilan dini Isus, "Ta'i ketalu' mu dun? Yami, buta bami dema?"

⁴¹Kali' sembag si Isus, "Sa' upama buta amu tantu, naa nda'i sala' niu. Dagit kagina engkenen niu pu' mekengita' amu, gempantek, mikesala' amu."

Su Samingay mekatag di Megingat tu Karniru

10 ¹Kali' pektalu' si Isus, "Taman talu'u diniu, pinenggi' duuni galad melauni karniru dun. Naa, adin su ndi' mian di genga'an sa' suled, laak mengkalemikit tug labat, iini megdaaw muka' tulisan. ²Laak dagid adin su mian tu genga'an sa' suled, iin su tantu megingat tu karniru. ³Iin, sa' mateng tu galad, puka'an nu megingat tu genga'an. Sa' suled, medengeg dayun nu nga karniru su tingegen. Tuaganen su ngag daniin karniru, piksesalabuuk ingelananen ilan, muka' egakenen ilan mangay ditug liu. ⁴Bena' megela'en ilan uitay ditug liu, meguna dinilan mpanaw. Dунтан nilan iin gupia, pu' mailala nilan su tingegen. ⁵Ndi' ilan dumunut tug lain getaw, segaga menggebek ilan, pu' ndi' nilan mailalai tingeg nug lain getaw."

⁶Naa iini sinamingay ni Isus tu nga kaunutan nu getaw Judea, laak nda' nilan mesabuti guluganen.

Si Isusi Metau Megingat

⁷Mendadi, laung dayun ni Isus, "Taman talu'u diniu, naani genga'an bianan nu nga karniru sa' suled. ⁸Sug launan getaw miuna dinaan, tautau pegwekilan ilan nu Megbebaya', ilani megdaaw muka' tulisan, laak nda' ilan pekineegay nu nga karniru. ⁹Naani genga'an, adin su mian di genga'an kini sa' suled, iini megawen. Suled dayun muka' luyu meksukat meseksaben. ¹⁰Naa sa' pinenggi' su megdaaw, metua' adun laak megdaaw muka' mekpatay sampay menggeba'. Iini midiniinu dun pu' adun mpeduunan su sumakup dinaan ketubu' nda'i tamanen, su ketubu' nda' dadamai taman nu kelengasen."

¹¹Laung pa ni Isus, "Naani gempia megingat tu nga karniru. Naa, su gempia megingat tu nga karniru, iin su miuya' gumanti' di kepetayan nilan. ¹²Laak dagid su tinindanan, su kana' megingat tantu, sa' maita'en mesebangi mendapa' tu karniru, gubek, belenganen su nga karniru, pu' kana' maini gapu'en. Dumapa' dayun su mendapa' tu karniru muka'

---

f 9:39 Su ngag buta, piulugan dun ni Isus su getaw mangken pu' kulangi sinuunan nilan mekatag di metuud. Su nga laung nilan dun mekengita' ilan, iin su laung nilan dun migela' na nilan metekad su metuud.

mpelak su ngag duma. ¹³Gubek su tinindanan, pu' tinindanan laak muka' ndi' meelaat tu nga karniru. ¹⁴Laak naan su gempia megingat. Suminambatu tug danaan karniru muka' suminambat ilan dinaan, ¹⁵maa' nu kesambat nu Gama'u dinaan sampay su kesambatu diniin. Miuya' nau gumanti' dadema di kepatay nu nga karniruu. ¹⁶Naa duun pai ngag lain karniruu kana' pa di sekauluan kini. Subay engain ku ilan dema. Mektalente ilan di tingegu, mbaluy ilan pa pagid sekauluan, sala tawan dai megingat dun.

¹⁷“Ini pegbesaanu dun nu Gama'u, begayu matayig lawasu, pu' metubu'u puli'. ¹⁸Pia ta' taway dun, nda'i mekegbaya' mekpatay dinaan, subay begayan ku pegbaya'en mekpatay dinaan. Muka' sa' begayu, danaan da delendeman. Duuni pegbaya'u megbegay dun, muka' duun dademai pegbaya'u metubu'u puli'. Iini sinugu'an dinaan nu Gama'u.”

¹⁹Naa sikna midengeg nu nga getaw Judea su tinalu' kia ni Isus, miksumpaki' puli'ig delendeman nilan. ²⁰Melaun mektalu', “Pingeputan ma menulay ki getaw kiin! Mibu'ang! Mauma dema pekineegan niu?”

²¹Laak sug duma, laung nilan, “Sa' pinenggi' pingepu'an menulay, kana' ma'niai telu'enen. Ki menulay, mekeneguli' ba dig buta?”

Pimilas nu nga Getaw Judea si Isus

²²Naa kagina timpu na metegdaw, miktelipuun dia Jerusalem sug lumpuk nu getaw Judea gindan tu Kegugas Balay Penedapan tu Megbebaya'. ²³Si Isus, mikpanawpanaw dia Penedapan, dia silung piningalan dun Silung ni Salomon. ²⁴Mendadi ki nga getaw Judea, miktabu' ilan diniin, kali' ilan pektalu', “Ta' ma, maiben mu pa pekegelelayig delendeman nami? Pemantek mu dinami, ya'a ba tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan?”

²⁵Kali' sembag si Isus, “Mitubusu na talu' diniu, laak nda' amu metuuday dun. Iini miktakesi' gupia dinaan, su pinggulaulau, su pigwakil dinaan nu Gama'u. ²⁶Laak dagid, ndi' niu petuuden, pu' kana'u amu karniru. ²⁷Pu' sa' su nga karniruu, pektalente ilan su tingegu. Suminambat dau dema dinilan, kaas duminunut ilan dinaan. ²⁸Begayan ku ilan ketubu' nda'i tamanen, ndi' ilan matay, muka' nda' demai mekagaw dun di gengkeman ku. ²⁹Su Gama'u migbegay dun dinaan, iin su megbaya' pa dun dig launan. Nda'i mekagaw dun di gengkemanen.” ³⁰Diksu' ni Isus su talu'en, “Naa, naan muka' su Gama'u, iin da.”

³¹Bena' midengeg nu nga getaw Judea, mingimud ilan puli' batu, pu' betuun nilan sia si Isus adun matay. ³²Kali' pektalu' si Isus, “Naa, melaun gempia pinita'u diniu di pipenggulaula nu Gama'u dinaan. Ta' mai betuun niau dun?”

---

§ 10:26 Su nga karnirunen, piulugan dun ni Isus su nga suminakup diniin.

³³Kali' ilan sembag, “Kana' nu gempia pinggulaula mu. Iinig betuun ka nami dun, pu' sudi'an mu su Megbebaya'! Pu' pilepeng mu sug lawas mu tu Megbebaya', asa kilawan ka da!”

³⁴Laung dayun ni Isus, “Nda' ba mesulat di Palinta niu pu' mikталu' su Megbebaya', ‘Yamui ngag diwata?’ ³⁵Misuunan ta pu' su Misulat Talu' nu Megbebaya', nda'i gikteb nu ketuuden. Muka' su nga getaw kia dengantu pimuunan nu Megbebaya', piningalanan dun ngag diwata. ³⁶Sa' ma'antu, ndi' niu mpia telu'en pu' piksudi'an ku su Megbebaya' sa' tinalu'u pu' naanig Bata' nu Megbebaya', asa pimili'u niin medinig lumbang. ³⁷Sa' pinenggi' ndi'u sia penggulaulaan su pibaal dinaan nu Gama'u, naa megdadi ndi' amu metuudan dun. ³⁸Laak dagid, sa' penggulaulaan ku tu'ui pibaalen dinaan, naa pia ndi' niu duateni talu'u, subay petuuden niu su nga penggulaulau. Sa' pema'antuun niu, naa subay metuudan amu dun, naan muka' su Gama'u, iin da tanan.”

³⁹Mendadi, pikpulingkasan puli' nu nga getaw Judea daapay si Isus, dagid migliaw dinilan.

⁴⁰Sa' ma'nia, mipuli' si Isus ditug dipag tubig Jordan tanda' pigbunagan ni Juan diniin tubig, migbebenwa pa dia. ⁴¹Melaun getaw miditu niin, laung nilan, “Si Juan kiin, nda'i mekesalebu' pinggulaulanen. Laak dagid ki kelaun tinalu' ni Juan mekatag di getaw kini, lumbus minuud.” ⁴²Melaun dayun getaw dia mituudan dini Isus.

Su Kapatay ni Lazaro

11 ¹Naa duuni getaw pegladu, ngalanan si Lazaro. Kini si Lazaro, pegbenwa diag Betania, ilan nu nga pateden si Maria muka' si Marta. ²(Si Maria kini, iin su migbunag kiin pagemut tu geksud nu Kaunutan si Isus muka' pinunasan dun kig buuken. Su pateden si Lazaro, iin su migladu kia.) ³Mendadi, pimuun si Isus nug dua' tawan libun kia mekpated, laung nilan, “Sir, pegladu ki petailen mu sambat si Lazaro.”

⁴Mendadi kini si Isus, bena' midengegen, kali' pektalu', “Naa, ki kegladu kini ni Lazaro, kana' iinig deksu'anen su petayanen. Iini migladu dun, pu' adun megleepig dengegan nu Megbebaya', muka' adun megleep dadema kig dengegan nug Bata' nu Megbebaya'.”

⁵Naa si Isus, milelaat gupia dini Marta muka' su pateden kia libun sampay si Lazaro. ⁶Laak pia ma'antu, bena' misuunanen pu' migladu si Lazaro, milangan pa dua' gebii. ⁷Bena' mitektakig dua' gebii, laung ni Isus tu nga sakupen, “Mpuli' ita ditu Judea.”

⁸“Aba, Sir,” simbag nu nga sakupen. “Mpuli'a na pelum ditu, asa begua da betuay sia nu nga getaw Judea dia?”

⁹Kali' sembag si Isus, “Naa su gendaw, kana' ba sepulu' bu' dua' uras? Naa sa' mpanawi getaw metaang di gendaw, ndi' medapal, pu' maita'en su

mekpedelag dig lumbang.^h ¹⁰Laak sa' dagid mengelem, naa medapal, pu' nda'i mekpedelag diniin.” ¹¹Sa' mideksu'en telu'ay kia, miktalu' padun si Isus, “Naa su sambat ta si Lazaro, tinulug na. Dagid meditu dau niin, adun tenuden ku.”

¹²Kali' sembag su nga sakupen, “Sir, sa' tinulug da, mauli'an da.”

¹³Naa ki tinalu' ni Isus kia, pingma'ananen dun, minatay si Lazaro. Laak laung dun nu nga sakupen, tulug laaki telu'enen. ¹⁴Sa' ma'nia, pinluksad ni Isus dinilan, laungen, “Minatay na si Lazaro. ¹⁵Laak dagid saba' diniu,” maa' laung pa ni Isus, “liliagu dun pu' nda'u ditu, pu' adun sumalig amu dinaan. Naa laawan taitu.”

¹⁶Mendadi sala tawan dinilan si Tomas (pingngalan dun su Gapid), laungen tu nga samasakupen kia, “Naa megdunut daita dema di Mekpetu'un dinita, adun sa' petain, meksaliunung daita diniin!”

Si Isusi Mekpetubu' Puli' tu Getaw muka' iin su Puun nu Ketubu'

¹⁷Naa bena' minateng si Isus diag Betania, pisuun diniin pu' paat gebii na dig lupa' si Lazaro. ¹⁸Naa kig lunsud Betania kia, duun saani telu kilumitru laakig layu'en tu Jerusalem. ¹⁹Sa' ma'nia, melaun getaw Judea miditu ni nga Marta muka' si Maria, adun megbelangbelang ilan di ginaa nilan mekatag di kepatay nu pated nilan kia.

²⁰Naa si Marta, bena' midengegen pu' pegdateng si Isus, inangayen sungkakay, laak si Maria, mibilin diag balay nilan. ²¹Mendadi kini si Marta, kali' pektalu' dini Isus, “Sir, sa' sia diniin ka, ndi' sia matay su patedu! ²²Dagid pia ma'antu, suunan ku pu' adini penengiin mu tu Megbebaya', begayen dini'a.”

²³“Metubu' puli' ki pated mu kiin,” laung ni Isus.

²⁴“Naa suunan ku,” simbag ni Marta, “petubu'en puli' nu Megbebaya' su nga getaw di gendaw kiin sa' sungu na melengkebig benwa, kaas metubu' daan puli' si Lazaro.”

²⁵Kali' pektalu' si Isus diniin, “Naani mekpetubu' puli' tu nga getaw, muka' naan dadamai puun nu ketubu' nu getaw. Adin su getaw metuudan dinaan, pia matay, metubu' puli'. ²⁶Muka' adin su metubu' muka' sumalig dinaan, ndi' na matay iin. Metuudan ka dun?”

²⁷“Wa'a, Sir!” simbag ni Marta. “Mituudanu dun pu' ya'a na tu'u su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, sug Bata' nu Megbebaya', su pidateng nami lumusad dinig lumbang.”

Su Kengaduy ni Isus

²⁸Bena' mideksu' mektalu' si Marta, minangay meksabi tu pateden kia si Maria. Kimedan dun dayun, laungen, “Diin na su Mekpetu'un,

---

^h **11:9** Kiai sinambangay ni Isus ditu nga sakupen, pu' adun mesuunan nilan pu' ndi' ilan mekendun dun ditu Judea.

sinabia niin.”²⁹ Kali' medengeg ni Maria, migdedali' megbuat, miditu dayun sumungkak dini Isus.³⁰ (Pu' nda' pa dateng diag lunsud si Isus, ditu pa tanda' nu pekita'an nilan ni Marta.)³¹ Naa su nga getaw Judea kia megbelangbelang dini Maria diag dialem balay, bena' minita' nilan si Maria migdedali' megbuat muka' luyu, lindug nilan, pu' laung nilan dun meditug lebeng lumalek.

³² Naa si Maria, bena' minateng dia ni Isus, miglaub di gedapanen. “Uu Kaunutan,” laungen, “sa' sia diniin ka, ndi' sia matay su patedu!”

³³ Mendadi si Isus, sa' minita'en si Maria luminalek sampay su ngag dumanen getaw Judea luminalek dailan dema, misasawi ginaanen, milegenan pati'.³⁴ “Adin niu libeng?” sinaaken.

Kali' ilan sembag, “Naa Sir, unutan ka nami ditu, adun maita' mu.”

³⁵ Mikengaduy si Isus.³⁶ Laung nu nga getaw dia, “Pegbentayay pa daan niu, mikpetail gupia dini Lazaro.”

³⁷ Laak sug duma, laung nilan, “Naa, pipengita' nu getaw kini sug buta. Mauma nda'en ma metabangi gumul ni Lazaro?”

Su Kepetubu' puli' dini Lazaro

³⁸ Bena' minateng si Isus tug lebeng ni Lazaro, mipati' puli' mesasawi ginaanen. Naa kig lebeng kia, sinangyab, tinakep gembagel batu.

³⁹ Laung dayun ni Isus, “Pegawa' niuig batu kia!”

“Dagid Sir,” laung ni Marta, su pated nu minatay kia, “paat gebii na dig lupa! Medu' na.”

⁴⁰ Kali' sembag si Isus, “Naa, nda' bau pektalu' dini'a pu' sa' sumaliga dinaan, maita' mu ki kelengas nu pegbaya' nu Megbebaya?”⁴¹ Inawa' nilan dayun su gembagel batu. Migangag dayun si Isus, kali' pektalu', “Uu Ama', mikpaladpaladu dini'a, pu' mipenemba' mui kenengiu.

⁴² Misuunan ku gebii gendaw pekineegan mau, laak iini mipedengegu dun ki kenengiu dini'a kini, saba' nu nga getaw kini, pu' adun metuudan ilan dun pu' sinugu' mau lumusad dinig lumbang.”

⁴³ Mideksu' menenabi si Isus, minekeg dayun meksabi, laungen, “Uu Lazaro, gua'a na dini!”⁴⁴ Gumiwa' dayun si Lazaro. Laak linibedan pa penepeten sampay su kemeten muka' geksudun, pinutus dema tulapuki gulunen. “Ubaday niu,” laung ni Isus, “adun mekepanaw.”

Su Sabut nu Getaw Binesaan si Isus

(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

⁴⁵ Naa melaun getaw tumindug dini Maria, mituudan ilan dini Isus sa' minita' nilan su pinggulaulanen kia.⁴⁶ Laak sug duma, miditu ilan nga Pariseo, pisuun nilan dayun dun ki pinggulaula kia ni Isus.⁴⁷ Mendadi ki nga Pariseo kini muka' ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea, mikpungun ilan dayun, ilan nu Pikumpungan nu Metaas Gukum

nilan. Kali' ilan pektalu', "Naa, alanduni melengas baalen ta? Melaun mekesalebu' pinggulaula nu getaw kiin! ⁴⁸Sa' ndi' ta pemaagen, megela' sumakup diniin su nga getaw. Mbuus medengeg nu gubirnu ditug Roma, sugu'en nilan dayuni nga sundalu medini, peglaatan nilan dayuni gelal ta kaunutan, pu' geba'en nilan su Penedapan ta tu Megbebaya' muka' leneden nilani nasud ta!"

⁴⁹Mendadi sala tawan dinilan si Caifas, iini mitendu' Tampusan Metaas Belian di taun kia, kali' pektalu', "Paa, bengu'bengu'en amu! ⁵⁰Nda' niu ba mesuunay pu' melengas pa peganti' ta ki sala tawan di kepatay nug launan getaw batul nu megela' matay su tibuuk bansa ta?" ⁵¹Naa kagina iini Tampusan Metaas Belian, ki tinalu' kini ni Caifas, kana' daniin delendeman. Pidelendem diniin nu Megbebaya' pu' gumanti' di nga getaw Judea si Isus. ⁵²Muka' kana' laak su kepatay nu nga getaw Judea ki genti'enen, pu' pesalabuukenen pa pagid su kelaun piglegetawan nu Megbebaya' misigwag dig dibabaw lumbang.

⁵³Mendadi genat tu gendaw kia, ki nga kaunutan kini nu getaw Judea, minengaw ilan su'atan nilan di kepatay nilan dini Isus. ⁵⁴Sa' ma'nia, nda' pekpa'ita' si Isus mekpanawpanaw dia Judea. Midityug lunsud Efraim tu geksid limawa', migbebenwa dia, ilan nu nga sakupen.

⁵⁵Naa sa' sungu na mektelipuun sug Lumpuk tug Liniusan, melaun getaw tumiwad ditu Jerusalem genat dig lumibut benwa, minangay ilan mekanu adun mawa' su kelemu'ay nilan. ⁵⁶Naa pekpenengaun nu nga getaw dia Jerusalem si Isus. Sa' mikpungun ilan ditug Balay Penedapan tu Megbebaya', miksinaakay ilan, laung nilan, "Naa, ta'i ketalu' niu dun? Si Isus, mabu' ndi' sumaup dig Lumpuk kini?" ⁵⁷Pu' su nga kaunutan nug belian muka' nga Pariseo kia, pilaktag nilan tu nga getaw, sa' duuni mekesuun dun sa' adin si Isus, subay pesuunen dinilan, adun daapen nilan iin.

Binunagan Pagemut si Isus tug Betania

(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

12 ¹Naa sa' genem gebii pa mektelipuun sug Lumpuk tug Liniusan, midityug Betania si Isus, sug lunsud ni Lazaro, su pitubu' puli' kiin ni Isus. ²Bena' minateng dia si Isus, pigbesaan nu nga getaw dia di gaan. Iini migilak dun si Marta, dumingan dini nga Isus maan si Lazaro. ³Mendadi bena' pekaan nailan, si Maria, minalap sala butilya melaga' pagemut piningalan dun nardo, binunagen dayun di geksud ni Isus muka' pinunasen dun sug buuken. Mileep dayun tu seled balay su sapu nu pagemut. ⁴Naa sala tawan sakup ni Isus, si Judas Iscariote, su tumipu pa dini Isus, kali' pektalu', ⁵"Baa, mauma dema ki pagemut kiin, nda' ma peksaluy, mabu' malin sia telu gatus denario, adun begay tu nga pubri su galinen?" ⁶Laak kana' iini tinalu' dun ni Judas pu' melelaat tu nga pubri.

Tinalu'en duni ma'nia, pu' megdaaw. Kagina iini meguit tu kwarta ni nga Isus, taang dun malap dun.

⁷Dagid miktalu' si Isus, “Aba, ma'nia da! Melengas tegu'enen, pengandamen di gendaw nu kelebeng dinaan. ⁸Su pubri, lelayun niu mpungun megbenwa. Naan dagid, kana' nau maiben dumuma diniu dini.”

Su Sabut nu Getaw, Binesaan si Lazaro

⁹Naa su nga getaw miglumpuk dia Jerusalem, bena' midengeg nilan pu' minateng na si Isus ditug lunsud Betania, miditu dailan dema, melaun ilan gupia. Mauya'an nilan kita'en nilan pa pagid si Lazaro, su pitubu' puli' ni Isus. ¹⁰Mendadi sug delendeman nu nga kaunutan nug belian, petain da nilan dema si Lazaro, ¹¹pu' iini puunanen, melaun getaw Judea sumiway dinilan, suminakup ilan dini Isus.

Pigbesaan si Isus tu Kekatengen tu Syudad Jerusalem

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40)

¹²Naa bena' migendaw, su nga melaun getaw kia suminaup tug Lumpuk, midengeg nilan pegdateng si Isus dia Jerusalem. ¹³Mendadi mingalap su nga getaw paka pisa pegbaasbaas nilan basa nilan dini Isus, dayun lumiu ilan diag lunsud, sungkaken nilan si Isus. Mimeksay ilan, laung nilan, “Pegbesaan kini! Melengas pepianan iin nu Megbebaya', ki minateng na pigwekilan nu Kaunutan Megbebaya', ki Gadi' nu getaw Israel!”

¹⁴Mendadi kini si Isus, duuni minita'en petubu'en nati asno. Sikayanen dayun, maa' dadema nu sinulat pedaan ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung,

¹⁵ “Yamu nga getaw Sion, ndi' amu mendek!ⁱ

Pu' bentayay pa daan niu, pegdateng na su gadi' niu, peksakay di nati asno.”

¹⁶Naa su nga sakup ni Isus, nda' nilan mesabut di gendaw kia sa' ta' mai suminakay dun si Isus. Laak bena' midayag na su kelengas nu pegbaya' ni Isus, milabu' dayun dig delendeman nilan su sinulat kia ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', dakus su kenggulaula nilan dun diniin di gendaw kia.^j

¹⁷Naa su nga melaun getaw tumindug dini Isus su kesabinen dini Lazaro ditug dialem sangyab dayunen petubu'ay puli', inukitan nilan dun su nga getaw pegbebenwa dia Jerusalem. ¹⁸Iini minangay dun

---

ⁱ 12:15 Ki Sion kini, iini sala ngalan nu syudad Jerusalem.   ^j 12:16 Ki telu'en kelengas nu pegbaya' ni Isus, ma'ananen su keganti'en tu kepatay nu getaw muka' su ketubu'en puli', kampu' nu kelentunen ditu dapit lintu nu Megbebaya'.

sumungkak dini Isus su nga getaw, pu' midengeg nilan ki mekesalebu' pinggulaulanen kia. ¹⁹Mendadi ki nga Pariseo, kali' nilan pegyegayegaay, “Naa, bentayay pa daan niu, daagen ita! Minampu' na diniin su tiba'an getaw!”

Kuminita' sia dini Isusi nga Getaw Grecia

²⁰Naa duuni nga getaw Grecia minampu' di nga getaw Judea mangay dia Jerusalem mengamuyu' tu Megbebaya' metaang dig Lumpuk kia.

²¹Mendadi ilan kini, luminabet ilan dini Felipe, (si Felipe, getaw Betsaida sakup Galilea). Kali' ilan pektalu' diniin, “Sir, kumita' ami sia dini Isus.”

²²Sa' ma'nia, linaawan ni Andres si Felipe, pisuunen diniin su kenengi nu getaw Grecia, dayun ilan dua' mangay mekpesuun dini Isus. ²³Mendadi bena' midengeg ni Isus, kali' pektalu', “Naa, mitektak na su sesa'. Naan kini, kig Bata' nu Kilawan, begay na dinaan nu Megbebaya' su kelengas nu pegbaya' u. ²⁴Taman talu' u diniu, pinenggi' su sebalu trigo, sa' ndi' metena' tug lupa' muka' lebengen, nda' i pulesen. Laak sa' metena' tug lupa' muka' lebengen, iini sungku' gupia.^k ²⁵Naa adini mpauk megwakil gumulen dinaan, mbeleng diniin su ketubu' nda' i tamanen. Adin su pegwakilen dinaan su gumulen, iin, malapen sungkin su ketubu' nda' i tamanen. ²⁶Mendadi sa' duuni getaw mauya'anen megabang dinaan, iin, subay dumunut dinaan. Pia tanda' u, ditu dadema iin. Sa' megabang dinaan, iin demai pegbesaan nu Gama' u.”

Su Kepesuun na ni Isus tu Kepatay diniin

²⁷Kali' pektalu' si Isus, “Milegenanu ini. Ndi' u mesuunani gempia penenebiin ku. Penenebiin ku ta', 'Uu Ama', gawen mau di kelegenayu'? Ndi' mesu' at, pu' iini luminusadu dun dinig lumbang, adun melegenanu.” ²⁸Minenabi dayun si Isus, laungen, “Uu Ama', pegleep mu sug dengegan mu!”

Duun dayuni miktalu' ditug langit, laungen, “Pigleepu na sug dengegan ku muka' pegleepen ku pa puli'.”

²⁹Bena' midengeg nu melaun getaw pegindeg dia, laung dun nug duma, limudu'an. Laung dun pagid nug duma, “Mabu' duuni sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit migabitabit diniin!”

³⁰Dagid kali' pektalu' si Isus, “Kana' naani pidengegan dun ki tingeg kiin, pidengeg diniu. ³¹Pu' minateng nai gendaw tindu' nu Megbebaya', ukumanen su tiba'an getaw. Nemun su meglekaunutan di tiba'an getaw, su Palin, daagen iin. ³²Naan, sa' mainatu adun melansangu dia, empunen ku sug launan getaw megela' mekesakup dinaan.” ³³(Iini miktalu' dun si Isus, pu' adun mesuunan nu nga getaw kig bian nu kepatayen.)

^k 12:24 Ma'ananan, sa' matay si Isus, melaun dayuni sumakup diniin.

³⁴Kali' sembag su melaun getaw, “Naa iini mipesuun dinami nu Palinta dinami kanugdiin, pu' su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, nda'i gumulen. Naa sa' ma'antu, sa' iinig laung mu Bata' nu Kilawan, mauma tinalu' mu mainat iin adun melansang dia? Ta' taway duni Bata' nu Kilawan kiin?”

³⁵Kali' sembag si Isus, “Taman talu'u diniu, ki Tiag kini, ndi' na maiben di mata niu, kaas sinegay dini pa su Tiag, bundas amu panaw, adun ndi' amu medepetan nu medelem. Adin su mpanaw di medelem, ndi'en mesuunani gengayanen. ³⁶Selian diin pa mata niu, subay metuudan amu tu Tiag, adun mbaal amu sakup nu Tiag.”

Su Kemilas nu nga Getaw Judea

Mendadi sikna mideksu' mektalu' si Isus, bilenganen su nga getaw kia, pigliawen ilan dayun. ³⁷Pu' pia melaun mekesalebu' pinggulaulanen dia gedapan nilan, nda' ilan metuuday dun diniin. ³⁸Ma'nia, minuud su sinulat dengantu nu pimuunan nu Megbebaya' si Isaias, laungen,

“Uu Kaunutan, ta' taway duni mituudan dun su ginukit nami dinilan? Nda'idun.

Muka' ta' taway duni pinita'an di pegbaya' nu Kaunutan? Nda'idun.”

³⁹Sa' ma'nia, su nga mikaita' tu mekesalebu' pinggulaula ni Isus, nda' ilan metuuday dun. Pu' duun pagidi sala sinulat ni Isaias, laungen,

⁴⁰“Lininged nu Megbebaya' su nga mata nilan, adun ndi' nilan maita'.

Pitegasen su nga gulu nilan

adun ndi' nilan mesabut,

pu' tekaw mbuus lumingay dailan puli' dinaan, laung nu

Megbebaya',

adun peneguli'an ku ilan.”

⁴¹Iini miktalu' dun si Isaias ma'nia, pu' minita'en su kelengas nu pegbaya' ni Isus, dayun inukiten.

⁴²Pia ma'antu, melauni kaunutan nu getaw Judea mituudan dini Isus, laak pigbuni nilan. Nda' nilan pekpaialag, pu' mindek ilan mbuus utidan ilan nu nga Pariseo di simbaan nu getaw Judea. ⁴³Iini mauya'an nilan, pegbesaan ilan nu nga getaw, sabaya' nu Megbebaya'.

Su Talu' ni Isus, iini Mukum tu nga Getaw

⁴⁴Naa mendadi, minekeg mektalu' si Isus, laungen, “Adin su metuudan dinaan, kana' naan laak su pituuden, pu' pituuden dadema su suminugu' dinaan. ⁴⁵Muka' adin su getaw mekaita' dinaan, maita'en dadema su suminugu' dinaan. ⁴⁶Naani Tiag, midiniinu lumbang adun pedelagan ku sug delendeman nu nga getaw. Adin su getaw metuudan dinaan, ndi' metenlen di medelem. ⁴⁷Muka', adin su mekedengeg tu talu'u, asa ndi'en

pektalentedan, kana'u mukum dun. Pu' kana' iini midiniinu dun pu' adun mengukum tu nga getaw, segaga iin sungkini midiniinu dun, guunen ku su nga getaw. ⁴⁸Adin su memilas dinaan muka' memilas dadema tu talu'u, duuni mengukum dun. Su tinalu'u, iini mengukum dun sa' sungu melengkebig benwa. ⁴⁹Di menepet metuud lai daan, kana' mikpuun tu pegbaya'u su tinalu'u, iini tinalu'u tu nga getaw, su laak sinugu'an dinaan nu Gama' ta. ⁵⁰Suunan ku su sinugu'anen, iini megbegay ketubu' nda'i tamanen, kaas iini tinalu'u, su sinugu'an dinaan nu Gama' ta."

Inugasan ni Isus su Geksud nu nga Sakupen

13 ¹Naa, sendaw pa mektelipun sug Lumpuk tug Liniusan. Mendadi kini si Isus, misuunanen pu' minateng na ki kegawa'en dinig lumbang, adun muli' ditu Gama'en. Kagina melelaat gupia tu nga piglegetawanen dinig lumbang, mauya'anen paita'en dinilan su gikteb lelaaten dinilan.

²Mendadi, mibleungan si nga Isus. Naa kini si Judas Iscariote, bata' ni Simon, daan na pinulayan nu Palin tumipu dini Isus. ³Si Isus, misuunanen pu' migela' pegwakil diniin nu Gama'en su pegbaya' dig launanen. Misuunanen dadema pu' pigenatanen su Megbebayaya', muka' su Megbebayaya' dademai uli'anen. ⁴Mendadi mibuat si Isus dia penganan, liwasen su suuben muka' linibedanen tualyai gawaken. ⁵Tinukakanen dayun tubigi palenggana, mikpuun dayun mengugas di geksud nu nga sakupen, pimunasanen dayun tualya kia linibed di gawaken. ⁶Laak bena' midepet dini Simon Pedro, laung ni Pedro, "Aba, Sir, masi' ya'a mai mengugas di geksudu?"

⁷Kali' sembag si Isus, "Nda' mu pa mesabut nandaw ki pinggulaulaan ku kini dini'a. Laak mesuunan mu da sa' maiben."

⁸Laung ni Pedro, "Sampay saumulu, ndi'u lai begay ugasan mui geksudu!"

"Sa' ndi' mu paugasi geksud mu dinaan, kana'a na sakupu," simbag ni Isus.

⁹Kali' sembag si Simon Pedro, "Sa' ma'antu, Sir, kana' laak nu geksudui ugasan mu! Sampay kemetu muka' guluu pa pagid!"

¹⁰Miksembag pelum si Isus, "Naa kana'. Adin su mikeligu' na, miugasan nai tibuuk lawasen, ndi' na kambat meligu' puli'. Subay ugasan laaki geksuden dig lepup lupa'. Naa, yamu dema, miugasan namu, laak nda' amu megela'." ¹¹(Kaas tinalu' dun ni Isusi ma'nia pu' nda' ilan megela' maugasay, pu' misuunanen sa' ta' taway dun dinilani tumipu diniin.)

¹²Bena' mitubusen ugassay su geksud nilan, si Isus, siluken puli'i suuben muka' mipuli' diag lemisaan. Kali' pektalu' dinilan, "Naa mesabut ma niui pinggulaulau diniu kini? ¹³Gilal niau Mekpetu'un

muka' Kaunutan. Paladpalad sa' ma'nia, pu' naan, tantu mikpetu'unu diniu muka' moglekaunutanu diniu. ¹⁴Naa, sa' naani mikpetu'un diniu muka' moglekaunutan diniu, dayun naani mingugas di geksud niu, subay peginugasay amu geksud niu. ¹⁵Ki pinggulaulau kini, binaalu lendasan, adun penunggilingan niu, kaas pekpepianay amu. ¹⁶Taman talu'u diniu, su sesugu'en, kana' metaas pa di suminugu' diniin, muka' su pegwekilan, kana' metaas pa di migwakil dun. ¹⁷Ma'antu, sa' mesabut niu ini, leliagen amu dun sa' penggulaulaan niu!”

¹⁸Diksu' ni Isus, “Laak dagid ki tinalu'u kini, kana' mekatag diniu gela'. Misuunan kuig delendeman nu nga pimili'u sumakup dinaan, laak dagid iini mpenggulaula, adun menuud su sinulat ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, ‘Ki suminalu gupia dinaan maan, iin dademai tuminipu dinaan.’ ¹⁹Naa, iini telu'en ku diniu nandaw, su nda' pa mpenggulaula, adun sa' mpenggulaula na, metuudan amu dun naan su pektelu'en ku. ²⁰Taman talu'u diniu, adin su menemba' tu sugu'en ku, naa gitunganen, naani mipenemba'en. Pidag pa tanan, kagina pinemba'u niin, mipenemba'en dadema su suminugu' dinaan.”

Pisuun Pedaan ni Isus su Ketipu diniin

(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

²¹Bena' mideksu'i tinalu'en kia, milayu' dayuni ginaa ni Isus. Pinluksaden dayun telu'ay di nga peneliganen kia, “Taman talu'u diniu, ki sala tawan diniu, mektipu dinaan.”

²²Miksesindapay dayun su nga sakupen, pu' misebu'an ilan dun gupia sa' ta' taway duni mitendu'anen tu talu'en kiin. ²³Naa sala tawan di nga sakup ni Isus, su petailenen gupia, pegingkud dia gupid ni Isus. ²⁴Mendadi kinipayan dayun iin ni Pedro, laungen, “Saak mu lai diniin sa' ta' taway duni pektelu'enen kia.”

²⁵Minigini sakupen kia dia mesempel ni Isus, sinaaken dayun diniin, “Sir, ta' taway dun iin?”

²⁶Kali' sembag si Isus, “Naa, duliten ku di sabawi pan kini. Adin su tulunan ku dun, iin nain.” Bena' dinuliten tu'u, tinulunen dayun dini Judas, sug bata' ni Simon Iscariote. ²⁷Kini si Judas, bena' mitabuken su pan, pingepu'an dayun ni Satanas. Laung ni Isus diniin, “Naa kig baalen mu, baal mu na dayun!” ²⁸Naa su ngag дума sakup ni Isus dia pangaanan kia, nda'idun dinilani mekesabut dun sa' ta' alanduni tinalu' dun kia ni Isus dini Judas. ²⁹Laung dun nu ngag дума, kagina si Judasi meguit tug bata' kahun betangan nu kwarta nilan, sinugu' ni Isus diniin mangay menaluy gimpan dig Lebungan nilan gindan ditug Liniusan. Laung dun nug дума, sugu'en ni Isus pemegayanen su nga publi.

³⁰Bena' inaanen su pan kia, tumikaw dayun gua' si Judas. Gebii kia dema.

Sug Begu Titulu'an

³¹Bena' gumiwa' dia si Judas, kali' pektalu' si Isus, “Naa naan kini, kig Bata' nu Kilawan, mbuasan nai kelengas nu pegbaya'u. Buasan ku dadema su kelengas nu pegbaya' nu Megbebaya'. ³²Sa' mbuasan na su kelengas nu pegbaya' nu Megbebaya' pebian dinaan, su kelengas nu pegbaya'u, buasan ganam nu Megbebaya' meksekat di keksalabuuku diniin, naan kini, kig Bata' nu Kilawan. ³³Yamu nu nga binata'u, kana' nau maiben dumuma diniu dini. Penengaun niau dayun, laak puli'an ku talu' diniu su tinalu'u tu nga kaunutan nu getaw Judea pu' ndi' amu mekeditu pegengayan ku. ³⁴Laak pengumbilin ku diniu kig begu palinta, pekpinetailay amu gupia. Pekpinetailay amu maa' nu kepetailu diniu. ³⁵Iin dayuni kesuun dun nu nga getaw pu' yamui sakupu, sa' mekpinetailay amu.”

Pisuun Pedaan ni Isus su Kemalaw ni Pedro diniin (Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34)

³⁶Sinaak ni Simon Pedro dini Isus, “Sir, adin ka ma angay?”

Kali' sembag si Isus, “Ndi'a pa mekedunut dinaan nandaw ditu pegengayan ku. Digid duuni gendaw, mekeglenduga daan tu'u.”

³⁷“Laak Sir,” sinaak ni Pedro, “mauma dema ndi' pau mekedunut dini'a nandaw? Minuya' nau meksaliunung dini'a!”

³⁸“Ta' ma, Pedro,” simbag ni Isus, “meksaliununga tantu dinaan? Taman talu'u dini'a, dekag pasi' peguni su manuk, metelu deksu'a na memalaw pu' kana' mau mailala.”

Si Isusig Bianan Mangay tu Gama' Megbebaya'

14 ¹Kali' gusay pektalu' si Isus, “Naa yamu, ndi' amu melibuleng. Salig amu tu Megbebaya', salig damu dema dinaan. ²Sug balay nu Gama'u, melauni suguden. Megunau ditu, endamen ku su nga pegbenwanan niu. Sa' kana' metuud, ndi'u na sia ukit diniu. ³Sa' ditu nau, mandamu dayun su ngag daniu, mpuli'u dini engain ku amu, adun pia tanda'u, ditu damu dema. ⁴Muka' mesuunan niuig bianan pangay ditu pegengayan ku.”

⁵Naa sala tawan dinilan si Tomas, kali' pektalu', “Sir, nda' nami suunay su pegengayan mu. Kenduta' mai kesuun nami dun sug bianan?”

⁶Kali' sembag si Isus, “Naa, naan laig bianan megbuas tu metuud mekatag di Megbebaya', muka' naani megbegay tu nga getaw ketubu' nda'i tamanen. Nda'i getaw mekangay ditu Gama' ta, subay mekebian dinaan. ⁷Kagina suminambat amu dinaan, suminambat damu dema tu Gama'u. Genat nandaw sumambat amu gupia diniin, muka' minita' na niu su Gama'u.”

⁸Naa sala tawan dinilan pelum si Felipe, kali' pektalu', "Sir, sa' mesu'at, paita' mu dinami su Gama' mu, iini sukal dinami."

⁹Kali' sembag si Isus, "Kitui kaibenen duminumau diniau, Felipe, laak nda' mau pa gusay tantu mailala? Adin su mikaita' dinaan, mikaita' dadema tu Gama'u. Ta' mai telu'an mau dun paita'u diniau su Gama'u? ¹⁰Masi', Felipe, nda'a pa metuuday dun pu' naan muka' su Gama'u, iin da tanan? Su pektelu'en ku diniau, kana' laak delendeman ku, su Gama'u sumalabuuk dinaan, iini mikpepenggulaula dun dinaan. ¹¹Subay metuudan amu dun ki tinalu'u pu' salabuuk ami nu Gama'u di ginaa. Laak sa' ndi' amu metuudan dun, subay metuudan amu saba' nu pinggulaulau. ¹²Taman talu'u diniau, adin su suminalig dinaan, penunggilinganen su pinggulaulau, muka' mekesalebu' pai penggulaulaanen, pu' muli'u tu Gama'u. ¹³Pia alanduni penenebiin niu, sa' sumalabuuk amu dinaan, naa penggulaulaan ku, adun megleepig dengegan nu Gama' ta Megbebaya'. ¹⁴Pia alanduni penenebiin niu dinaan, sa' sumalabuuk amu dinaan, naa penggulaulaan ku."

Su Pinasad tu nga Mekpetail dini Isus

¹⁵Kali' gusay pektalu' si Isus, "Naa, sa' mekpetail amu dinaan, subay petuuden niu su nga sugu'an ku. ¹⁶Penengiin ku dayun tu Gama' ta begayan amu niin sala pa Mengingabang, su dumuma lelayun diniau. ¹⁷In sug Balakat nu Megbebaya', su megbuas diniau tu metuud mekatag di Megbebaya'. Iin, ndi' mpenemba' nu ngag duma kilawan dinig lumbang kini, pu' ndi' nilan maita', muka' ndi' ilan sumambat diniin. Laak yamu, suminambat amu diniin, pu' suminala na diniau, muka' bigay na diniau.

¹⁸"Naa, mekawa'u pasi' dini, laak ndi'u amu belengan maa' nu gidu, pu' mpuli' dau dini niu. ¹⁹Ndi' maiben, ndi' nau gusay maita' nu nga kilawan, laak dagid yamu, maita' pa niau puli'. Kagina metubu'u, metubu' damu dema di nda'i tamanen. ²⁰Sa' mateng ki gendaw kia, mesuunan niu pu' naan muka' su Gama'u, iin da, muka' salabuuk daita dema di ginaa.

²¹"Adin su dumawat tu sugu'an ku muka' mekpetuud dun, iini mekpetail dinaan. Muka' dema adin su mekpetail dinaan, iini petailen dadema nu Gama'u. Melelaat dau dema diniin muka' mekpaita'u dun gupia."

²²Naa sala tawan dinilan si Judas (sangay ni Judas Iscariote), kali' pektalu', "Sir, ta' mai mekpaita'a dun dinami, laak dagid ndi'a mekpaita' tu tiba'an getaw?"

²³Kali' sembag si Isus, "Adini getaw mekpetail dinaan, dunutanen su titulu'an ku. Melelaat dun dayun su Gama'u muka' meditu ami niin. Pu' yami dua' nu Gama'u, sumala ami diniin megbenwa. ²⁴Naa, adin su ndi' mekpetail dinaan, ndi'en dunutan su titulu'an ku. Su telu'en ku medengeg

niu, kana' danaan laak delendeman, pu' danu Gama'u, su suminugu' dinaan.

²⁵“Naa, su saanan ku dini niu, pektelu'en ku ia diniu. ²⁶Sa' mpalus nau dini niu, kig Balakat nu Megbebaya', su Mengingabang, sugu'en nu Gama'u medini niu, pu' iini meksalabuuk gupia dinaan. Pektu'unan amu niin dayun dig launanen, muka' tegyungen amu niin tug launan tinalu'u diniu.

²⁷“Mendadi, iini pengumbilin ku diniu, ki pianan ginaa, ma'niin nug danaan. Kana' maa' nu kebegay dun nu kilawan, kaas ndi' amu melibuleng muka' ndi' amu mendek. ²⁸Midengeg niu su tinalu'u pu' mpalus nau dini niu muka' mpuli' dau dini. Sa' mekpetail amu gupia dinaan, leliagen amu dun sia sa' muli'u tu Gama'u, pu' iini metaas pa dinaan. ²⁹Iini tinalu'u dun diniu su nda' pa mpenggulaula, pu' adun sa' mpenggulaula na, sumalig amu dinaan. ³⁰Naa, ndi'u paibeneni telu'en ku diniu, pu' peksebang na dini su kaunutan nu tiba'an getaw, su Palin. Nda'i pegbaya'en dini naan. ³¹Laak dagid penggulaulaan ku laak su sinugu'an dinaan nu Gama'u, adun mesuunan nu nga kilawan pu' petailen ku su Gama'u.

“Kaas pegbuat amu, pu' gua' ita dini.”

Su Kesalig nu nga Suminakup dini Isus

15 ¹Kali' pektalu' si Isus tu nga sakupen, “Mendadi, naani tantu puun nu pimula. Su Gama'ui megingat dun. ²Adin su pangau ndi' megbunga, tenluun nu Gama'u, muka' adin su megbunga, timpadanen, adun meksilaun paig bunganen. ³Naa, yamu nu nga sakupu, ma'niin namu nu miugasan nu tinalu'u diniu. ⁴Kaas salabuuk amu gusay dinaan. Salabuuk dau dema diniu. Pu' sa' su panga nu pimula, ndi' mekegbunga sa' suuay tu puunen. Ma'antu damu dema, ndi' niu mpenggulaulaani gempia, subay sumalabuuk amu dinaan gusay.

⁵“Naa, naani puun nu pimula, yamui nga panganen. Adin su sumalabuuk dinaan lelayun, muka' sumalabuuk dau dema diniin, iini megbunga melaun. Pu' sa' kana' da naan, ndi' niu mpenggulaula. ⁶Naa, sa' duuni getaw ndi' sumalabuuk dinaan, mesama tu panga belengen kaas megangu dayun. Pungunen dayun sug launan migangu, pemiglaken tu gapuy adun metutung. ⁷Sa' sumalabuuk amu dinaan gusay, muka' mengganget pa padun dig delendeman niu ki telu'en ku, pia alanduni penenebiin niu, begay diniu nu Gama'u. ⁸Pu' sa' penggulaulaan niui gempia, megleep dayunig dengegan nu Gama'u, muka' mekpalas su kesakup niu dinaan. ⁹Naa, melelaatu diniu maa' nug lelaat nu Gama'u dinaan. Yamu dema, subay salig amu lelayun tug lelaatu diniu. ¹⁰Sa' petuuden niu su nga tinitulu'u diniu, sumalig damu dema dayun dig lelaatu diniu. Ma'niin dinaan, pituudu su tinitulu' nu Gama'u, muka' suminalig dau dig lelaaten dinaan.

¹¹“Naa tinalu'u ia diniu, adun meleep diniuig leliagu, muka' megela'ig leliag niu. ¹²Iini pinalintau diniu, pekpintailay amu lepeng di kepetailu diniu. ¹³Su tampusan petailan, iin sa' upama duuni getaw sumaliunung tu sambaten, iin, lamig da dun matay saba' tu petailanen. ¹⁴Naa yamu, sambatu amu sa' penggulaulaan niu su nga tinitulu'u diniu. ¹⁵Ndi'u na paingalan diniu nga sesugu'en ku, pu' paingalan ku diniu nga sambatu. Sa' upama ki sesugu'en, ndi'en suunani penggulaulaan nu tuminindan diniin, laak yamu, migela'u pesuun diniu su midengegu di Gama'u. ¹⁶Kana' yamui mimili' dinaan. Naani mimili' diniu, muka' tindu'u amu mangay amu menggulaula gempia, ma'niin memunga amu ngag bunga nda'i gikteben. Kaas adin su penenebiin niu tu Gama' ta, sa' sumalabuuk amu dinaan, begayen diniu. ¹⁷Iin dayuni titulu'u diniu, pekpintailay amu.”

Su Kebanta nu ngag Lain Getaw tu nga Sakup

¹⁸Laung padun ni Isus, “Naa, su nga kilawan, sa' megbanta ilan diniu, ndi' niu selingaway pu' miunau nilan bentaay. ¹⁹Sa' sia duma amu nu nga kilawan dig lumbang kini, mekpetail ilan sia diniu, pu' metau ilan melelaat tu samataw nilan. Kagina pimili'u amu di nga kilawan muka' pinaasu amu dinilan, bentaan amu nilan. ²⁰Ndi' niu selingaway su tinalu'u diniu pu' su sesugu'en, kana' metaas pa di suminugu' dun. Kaas sa' peglegetanu nu nga kilawan, peglegetan damu dema nilan. Laak dagid sa' dunutan nilan su tinitulu'u, dunutan da nilan dema su titulu' niu. ²¹Iini puun gupia nug launan kegleget nilan diniu, pu' saba' sakupu amu muka' nda' nilan mesuunay su suminugu' dinaan medini niu. ²²Sa' sia nda'u pedini mekpetu'un dinilan, nda' siai sala' nilan. Laak nemun nda'ig lapal nilan di nga sala' nilan. ²³Adin su getaw megbanta dinaan, megbanta dadema tu Gama'u. ²⁴Sa' nda' nilan sia maita' su pinggulaulau nda' mainsan penggulaulaay nug lain getaw, nda' siai sala' nilan. Laak gembagel nai sala' nilan, pu' minita' na nilan su mekesalebu' pinggulaulau, laak nda' nilan petuuday, kaas bentaanu nilan muka' su Gama'u. ²⁵Su kebanta nu nga kilawan, iini mipenggulaula dun adun menuud su sinulat dengantu di Palinta nilan. Pu' nda' ba mesulat, ‘Nda'i saba'u dun ki kebanta nilan dinaan.’ ”

²⁶Laung pa ni Isus, “Naa, su Mengingabang sugu'en ku medini niu, sug Balakat nu Megbebaya', sa' mateng nain, peglegintuudenu niin di nga getaw, pu' buasanen su metuud mekatag di Gama'u. Pigenatanen padun su Gama'u. ²⁷Yamu dema, peglegintuuden niau tu nga getaw, pu' genat di pikpuunanen, suminalabuuk amu dinaan.”

16 ¹Maa' laung padun ni Isus, “Naa iini tinalu'u dun diniuig launanen, adun pia melegenan amu, ndi' amu lumukas sumalig dinaan, kaas tuliud amu tu kekpituud niu. ²Duuni gendaw mateng,

utidan amu nu nga getaw Judea dia simbaan nilan. Muka' dema, duuni nga getaw, sa' bunu'en amu nilan, laung nilan dun, suminugut ilan tu Megbebaya'. ³Mema'antu ilan, pu' nda' ilan sambat tu Gama' ta, muka' nda' ilan dema sambat dinaan. ⁴Iini tinalu'u dun diniu, adun sa' matengi gendaw nu kegleget nilan diniu ma'nia, melabu' dayun dig delendeman niu pu' iin na su pektelu'en ku."

Su Gabang nug Balakat nu Megbebaya'

Laung padun ni Isus, "Naa ki nga tinalu'u kini diniu, genat tu puunanen, nda'u pesuun diniu, pu' duminuma pau diniu. ⁵Nandaw pisuun ku na diniu, pu' muli'u tu suminugu' dinaan. Bisan ma'antu, pia sala tawan diniu, nda'i suminaak dun dinaan sa' tanda'u pangay. ⁶Laak dagid miuba' amu gupia saba' nu tinalu'u diniu. ⁷Taman talu'u diniu, mpianan amu sa' mawa' nau dini. Sa' ndi'u mawa' dini, naa su Mengingabang diniu, ndi' medini niu. Laak sa' mawa'u dini, sugu'en ku iin medini. ⁸Muka' ki Mengingabang kini, sa' mateng, pesuunen di nga kilawan su sayep nilan mekatag di sala', di kekesuun, muka' di ginukuman. ⁹Pesuunen dinilan su sayep nilan mekatag di sala', pu' su puun nug limbung, iin su kemilas nilan dinaan. ¹⁰Pesuunen dadema dinilan su sayep nilan mekatag dig bianan nu kekesuun, pu' muli'u tu Gama'u, ndi' niau dayun maita'. ¹¹Pesuunen pa padun dinilan su sayep nilan mekatag di ginukuman di nga kilawan, pu' su Palin, su kaunutan nu tiba'an kilawan, daan na inukuman.

¹²"Melaun pai telu'en ku diniu, laak nemun, ndi' na niu muitan. ¹³Laak kig Balakat nu Megbebaya', su megbuas di metuud mekatag di Megbebaya', sa' mateng na, munut diniu tu taman metuud. Su telu'enen, kana' mikpuun tu pegbaya'en, iini pesuunen su da medengegen. Telu'enen dadema su gembianan tug binaya' gebii bu' gendaw. ¹⁴Megleepig dengegan ku puun diniin, pu' petendayen dadema diniu su pemuun ku. ¹⁵Adin sug danu Gama'u, danaan dadema, kaas kiai tinalu'u dun pu' petenday diniu nug Balakat nu Megbebaya' su pemuun ku."

Su Kelegenay niu, Mbaluy Leliag niu

¹⁶Laung padun ni Isus, "Naa naan kini, ndi' nau maiben di mata niu. Dayun laak ndi' maiben, maita' da niau puli."

¹⁷Duun dayuni nga sakupen miksinaakay, laung nilan, "Ta' mai tinalu'en dun dinita pu' ndi' na maiben di mata ta, dayun ndi' maiben, maita' ta daw puli'? Ta' alanduni guluganeni tinalu'en kia, 'Pu' muli'u,' laungen, 'tu Gama'u'? ¹⁸Ta' mai guluganeni tinalu'en kia, 'Ndi' maiben'? Ndi' ta mesabut!"

¹⁹Naa, si Isus, misuunanen pu' saakan nilan sia. Kali' pektalu' dinilan, "Iin mai migdua'dua'ig delendeman niu dun su gulugan nu tinalu'u diniu

pu' ndi' nau maiben di mata niu, dayun ndi' maiben, maita' da niau puli'?
²⁰Taman talu'u diniu, mektenlis amu mengaduy, melegenan amu, laak su ngag lain kilawan, leliagen. Su kelegenay niu, ndi' maiben mbaluy leliag niu. ²¹Pinenggi' duunig libun megbata'. Sa' sungu megbatik tian, melibuleng. Laak sa' migbata' na, milingawanen su kelibulengen, pu' liliag tug bata'en migigetaw na dinig dibabaw lumbang ta kini. ²²Yamu, ma'antu damu dema, melegenan namu. Laak dagid mekita' ita puli', dayun megela'ig leliag niu, muka' nda'idun nai mekepalin dun diniu.

²³“Taman talu'u diniu, ki gendaw kiin, ndi' na niau mesaakan, pu' iini penengian niu su Gama'u. Pia alanduni penenebiin niu diniin, begayan diniu sa' sumalabuuk amu dinaan. ²⁴Sampay nemun, nda'i pinenabi niu mesembayan pa niui ngalan ku. Naa, penenabi amu, begayan amu dayun, adun megela'ig leliag niu.”

Dinaag na ni Isus su Kaunutan nu Tiba'an Getaw

²⁵Mendadi, diksu' ni Isus ki tinalu'en, laungen, “Naa, kiai sinambingayu diniu, laak sungu matengi gendaw, ndi' nau meksambingay, pu' penluksaden ku na diniu gupia sug betad nu Gama' ta. ²⁶Naa ki gendaw kiin, sa' menenabi amu, mesambay niui ngalan ku. Ndi'u namu kambat penenebian tu Gama' ta, ²⁷pu' iin, melelaat dadema diniu gupia. Melelaat diniu, pu' mekpetail amu dinaan, muka' mituudan amu dun pu' pigenatan ku iin. ²⁸Su kediniin ku lumbang, genatu tu Gama' ta. Nandaw, mawa'u dinig lumbang, pu' muli'u tu Gama' ta.”

²⁹Kali' pektalu' su nga sakupen, “Naa, pinluksad mu na, nda' mu na samingayay. ³⁰Misuunan na nami pu' ya'ai mekesuun tug launanen. Pu' pia ndi'a saakan nu getaw, sembagen mui misebu'an dun, kaas mituudan ami dun pu' genata tu Megbebaya'.”

³¹Kali' talu' si Isus, “Mituudan bamu dun nandaw? ³²Bentayay pa daan, pegdateng na su gendaw megela' amu mesigwag, pu' belengan niau, piksesala tawan diniu, muli' tug balayen. Muka' minateng nai gendaw kia. Laak kana'u da sala, pu' suminalabuuk dinaan su Gama'u. ³³Iini tinalu'u dun diniu, adun mpi'ai ginaa niu puun di keksalabuuk niu dinaan. Peglegetan amu nu nga kilawan saba' nu keksalabuuk niu dinaan. Laak ndi' amu mendek, pu' dinaagu na su nga kilawan!”

Pinenebian ni Isus su nga Sakupen

17 ¹Mendadi si Isus, bena' mideksu' mektalu', migangag tug langit, kali' penenabi, laungen, “Ama', mitektak na su sesa'. Paita' mu di nga getaw su kelengas nu pegbaya'u, naan kig Bata' mu, adun paita'u dinilan su kelengas nug dani'a. ²Pu' bigay mu megbaya'u di tiba'an getaw, adun begayan ku ketubu' nda'i tamanen su nga getaw pialig mu dinaan. ³Adin su getaw mekesuun dini'a, su tantu Diwata,

muka' mekesuun dinaan, si Isukristu ki sinugu' mu medinig lumbang, iini mpeduunan ketubu' nda'i tamanen. ⁴Su kelengas nu pegbaya' mu, pinita'u na di nga kilawan dinig lumbang kini, pu' gila'u tubusay su pipenggulaula mu dinaan. ⁵Uu, Ama'! Su nda' pa mbaalig lumbang, miksalabuuk ita di kelengas nu pegbaya' ta. Nandaw, uli' mu dinaan su kelengasen.

⁶“Naa, ki nga getaw kini pisakup mu dinaan pimili' mu tu nga kilawan, pisuun ku dinilan ki gasal mu. Bekna, sakup mu ilan, dayun pisakup mu ilan dinaan. Pituud nilan dadema su tinalu' mu. ⁷Muka' nemun, misuunan nilan pu' ya'ai pigenatan nug launan taman nug bigay mu dinaan. ⁸Pitendayu dinilan su pimuun mu dinaan, muka' dinawat nilan ia, kaas misuunan nilan tu'u pu' ya'ai pigenatan ku. Mituudan ilan dun pu' suminugu'a dinaan medini.”

⁹Laung pa ni Isus, “Naa ki nga bigay mu dinaan, penenebian ku ilan dini'a, pu' ilan, dani'a tu'u. Kana' nu tiba'an getaw dig lumbang kinii penenebian ku. ¹⁰Kig launan danaan, dani'a dadema. Sug launan dani'a, danaan da pagid, kaas maita' na su kelengas nu pegbaya'u pebian dinilan nu nga sakup bigay mu dinaan. ¹¹Mekauli' nau tu ni'a, mekawa'u dinig lumbang kini, laak ki nga sakupu kini, dini pailan lumbang. Uu Ama', mekesuun ka, Ama'! Ingat mu ilan, pebian di ginuung nu ngalan mu, ki ngalan bigay mu dinaan, adun meksalabuuk ilan ma'niin nu keksalabuuk ta. ¹²Sinegay diin pau nilan, iningatu ilan gupia pebian di ginuung nu ngalan mu bigay mu dinaan. Pilayu'u ilan tu melaat, kaas nda'i mbeleng, subay su getaw tindu'an dun mbeleng tu'u. Iini mbeleng adun menuud su sinulat dengantu di Misulat Talu' mu. ¹³Nandaw sunguu muli' tu ni'a, kaas su saanan ku dini pa lumbang, pektelu'en ku ini, adun meleep di nga sakupuig leliagu muka' megela'ig leliag nilan. ¹⁴Pitendayu dadema dinilan su pimuun mu dinaan. Kaas binanta ilan nu nga kilawan dig lumbang kini, pu' kana' nailan duma nu nga kilawan, ma'niin dinaan, kana'u duma nu nga kilawan. ¹⁵Mendadi, kana' iini pekpenenebiin kui kekpawa' mu dinilan dig lumbang kini, pu' iini pinenabiu dini'a, pelayu' mu ilan di Palin, adun ndi' ilan metalin. ¹⁶Kana'u duma nu nga kilawan dig lumbang kini. Mesama da, kana' dailan dema duma ditu. ¹⁷Pegwakil mu ilan dig lawas mu pebian di metuud. Iini metuud su talu' mu. ¹⁸Sinugu'u ilan mekpelak ilan di tibuuk benwa maa' nu kesugu' mu dinaan kediniin ku lumbang. ¹⁹Muka' pegwakilu dini'aig lawasu gumanti' di kepatay nilan, adun mpegwakil dailan dema dini'a tantu.

²⁰“Naa ki nga sakupu kini, kana' laak ilani penenebian ku, pu' duun pai nga metuudan dinaan saba' nu gukiten nilan. Naa, ilan pai penenebian ku, ²¹adun megela' ilan meksalabuuk, ma'niin nu keksalabuuk ta di ginaa. Iini mauya'an ku, Ama', salabuuk ilan di ginaa, launan nilan, pu' adun metuudan dun su nga kilawan dig lumbang pu'

ya'ai suminugu' dinaan tu'u medini. ²²Su kelengas nu pegbaya'u bigay mu dinaan, bigayu dadema dinilan, adun meksalabuuk dailan dema ma'niin keksalabuuk ta. ²³Miksalabuuku dinilan muka' suminalabuuka dinaan, pu' adun mengganget su keksalabuuk nilan. Mesuunan dayun nu nga kilawan pu' sinugu' mau medini muka' pitail mu su nga sakupu maa' nu kepetail mu dinaan.”

²⁴Diksu' ni Isus ki kenenabinen, “Naa, uu Ama! Iini mauya'an ku dadema, su nga sakup bigay mu dinaan, dumunut ilan dinaan pia tanda'u, adun maita' nilan su kelengas nu pegbaya'u bigay mu dinaan saba' nu kepetail mu dinaan, sa' nda' pa mbaalig lumbang. ²⁵Ama', mekesuun ka! Nda' sambat su nga kilawan dini'a, laak dagid naan, suminambatu dini'a muka' ki nga sakupu kini, misuunan nilan pu' sinugu' mau. ²⁶Inukitan ku ilan mekatag dini'a muka' ukitan ku pa gusay, adun mengganget dig delendeman nilan su kepetail mu dinaan, muka' adun meksalabuuk ami nu nga sakupu kini.”

Su Kedaap dini Isus

(*Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53*)

18 ¹Naa bena' mitubus menenabi si Isus, gumiwa' dia, ilan nu nga sakupen, duminipag ilan tu sapa' Kidron. Duuni pegimulanan gayu dia, sumiled dayun dia si nga Isus. ²Naa kini si Judas, su mektipu dini Isus, misuunaneni pegimulanan gayu kia, pu' tatap pekpungunay ni Isus, ilan nu nga sakupen. ³Mendadi, minangay si Judas dia pegimulanan, inunutanen diai nga sundalu nu getaw Roma muka' nga pegingat tu Pengedapan tu Megbebaya', ki sinugu' nu nga kaunutan nug belian nu getaw Judea muka' nu nga Pariseo. Misangkap ilan besi muka' tilaw. ⁴Mendadi si Isus, kagina daanen na mesuunay sug launan mpenggulaula diniin, suminungkak dinilan, kali' saak dinilan, “Ta' taway duni pekpenengaun niu?”

⁵Kali' ilan sembag, “Si Isus, getaw Nazaret.”

“Naan main,” laung ni Isus.

Naa pegindeg dia si Judas, su mektipu diniin, kampu' nu melaun dumanen kia. ⁶Sikna mitalu' ni Isus dinilan, “Naan,” mingegdud ilan, mikedingkalang ilan tanan. ⁷Sinaak puli' ni Isus dinilan, “Ta' taway dun daani penengaun niu?”

Laung nilan puli', “Si Isus, getaw Nazaret.”

⁸Kali' dayun pektalu' si Isus, “Naa, tinalu'u na daan diniu pu' naan main kini. Mendadi sa' naan da laaki penengaun niu, ndi' da niu peduma ki ngag dumau kini.” ⁹(Kaas ma'niai tinalu' ni Isus, pu' adun menuud ki kinenabinen kamun, laungen, “Uu Ama', su nga piglegetawan ku bigay mu dinaan, pia sala tawan, nda'i mibeleng dun dinaan.”)

¹⁰Naa si Simon Pedro, duunig badungen. Binakuten dayun, tinigbaseni gulipen nu Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea. Miseksipi sedibaluy

telinganen, dapit lintunen. Su ngalan nu gulipen kia, si Malco. ¹¹Kali' pektalu' si Isus dini Pedro, “Baa, guma' muig badung mu kiin! Ki tasa mipenu' kelegenay pininum dinaan nu Gama'u, ndi'u ba tebuken?”

Iwit si Isus tu Gedapan ni Anas

¹²Mendadi dinaap si Isus nu nga sundalu muka' nu nga kaunutan nilan sampay su nga pegingat sinugu' nu getaw Judea. Pinalik nilan dayun. ¹³Bekna, inagak nilan tu ni Anas, iin su penugangan ni Caifas, su Tampusan Metaas Belian nu getaw Judea di taun kia. ¹⁴Naa si Caifasi miktalu' kiin tu nga kaunutan nu getaw Judea pu' papas sala tawani gumanti' di kepatay nu tiba'an getaw.

Mimalaw dini Isus si Pedro

(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

¹⁵Naa kini si Pedro, miglendug dini Isus, dumaneni sala tawan samasakupen. Kagina minilala nu Tampusan Metaas Belian su sala sakup ni Isus kia, mikegdunut iin dini Isus suled diag lenu'an nug balay nu Tampusan Metaas Belian. ¹⁶Laak si Pedro, pegindeg pa diag liu, mesempel tu genga'an nug lenu'an. Dayun puli' gumiwa' su sala sakup kia, migabitabit dayun tug delaga migingat tu genga'an, piseleden dayun si Pedro diag lenu'an. ¹⁷Sinaak dayun nug delaga kia dini Pedro, “Kana'a ba sakup dadema nu getaw kiin?”

“Baa, kana' lai,” laung ni Pedro.

¹⁸Naa su nga sesugu'en muka' su nga megingat dia, miguklak ilan musing, pu' metegdaw dia. Pemegindeg ilan menalang dia, luminamug dayun dinilan pegindeg si Pedro, menalang dadema.

Sinaakan si Isus nu Tampusan Metaas Belian nu Getaw Judea

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

¹⁹Mendadi su Tampusan Metaas Belian, sinaakanen si Isus mekatag di nga sakupen muka' tu tinitulu'en. ²⁰Kali' sembag si Isus, “Ki tinalu'u, pinluksadu tu tiba'an getaw. Lelayunu mikpetu'un dia nga simbaan nu getaw Judea muka' ditu Penedapan tu Megbebaya', dia tanda' pekpungunan nu kelaun getaw. Nda'i talu'u mileglud. ²¹Naa mauma dema sinaakan mau? Melengas iini penenaakan mu, su nga mikedengeg tu tinalu'u kitu, sa' ta' alanduni tinalu'u dinilan. Pu' misuunan nilani tinalu'u.”

²²Sikna mitalu' ni Isus, dinapi' dayun nu sala tawan pegingat migindeg dia, laungen, “Masi' mekaku'a sumbag ma'nia di Tampusan Metaas Belian?”

²³Kali' sembag si Isus, “Sa' mikektalu'u melaat, melengas peglegintuud mu di nga getaw kini. Dagid sa' metuudi tinalu'u, naa mauma dema depi'en mau dun?”

²⁴Mendadi, sinugu' dayun ni Anas egaken si Isus, pinalik pa gusay, ditu ni Caifas, su sala Tampusan Metaas Belian.

Mimalaw puli' si Pedro dini Isus

(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

²⁵Naa kini si Simon Pedro, pegindeg pa diag lenu'an ni Anas, bineeg menalang. Sinaak nu ngag dumanen dia, “Kana'a ba sakup pa pagid nu getaw kiin?”

Dagid mimalaw puli' si Pedro, laungen, “Baa, kana' lai.”

²⁶Naa duuni sesugu'en nu Tampusan Metaas Belian dia, beta'an nu getaw kia tinigbas ni Pedroi telinganen. Iin, suminaak pelum dini Pedro, “Kana' ba ya'a su minita'u dumanen ditu pegimulanan gayu kitu?”

²⁷“Baa, kana' lai!” laung ni Pedro. Iin na demai keguni manuk.

Dinangat si Isus tu Gedapan ni Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

²⁸Naa bena' puti' delagay, su nga kaunutan nu getaw Judea, inagak nilan si Isus tug balay nu gubirnadur genat diag balay ni Caifas. Laak nda' nilan dayun seledayig balay kia, adun ndi' ilan melemu'an, mbuus ndi' ilan meka'aan tug Lebungan gindan ditug Linius. ²⁹Mendadi ki gubirnadur kia si Pilato, lumiu dia gedapan nilan, sinaakanen dayun ilan, laungen, “Mendadi, ta' alandunig dangat niu mekatag di getaw kini?”

³⁰Kali' sembag su nga kaunutan kini, “Naa sa' kana' da mikesala'i getaw kiin, ndi' nami sia pegwakil dini'a.”

³¹Kali' sembag si Pilato, “Naa sa' ma'antu, uit niu iin adun ukumen niu mekatag dig bala'ud niu.”

Kali' ilan sembag, “Naa ndi' mesu'at, pu' nda'i pegbaya' nami ukuman namii getaw laga' na ginaanen.” ³²(Kinii mipenggulaula, adun menuud ki tinalu' kiin ni Isus, su pisuunen pedaan kig bian nu kepatayen.)

³³Sa' ma'nia, sumiled puli' si Pilato diag balayen, sinabinen si Isus. Mendadi suminaak dayun si Pilato diniin, “Naa, metuud ba, ya'ai gadi' nu getaw Judea?”

³⁴Kali' sembag si Isus, “Ki sinaak mu kini, dani'a da delendeman, atawaka lain getaw mai miktalu' dun dini'a mekatag dinaan?”

³⁵Kali' sembag si Pilato, “Laung mu dun getaw Judea mau? Su nga kaunutan niu muka' su nga kaunutan nug belian niui migwakil dini'a dinaan. Naa, ta' alanduni melaat pinggulaula mu?”

³⁶Kali' pektalu' si Isus, “Ki keglekaunutan ku, kana' miksekat dig lumbang kini. Sa' upama miksekat sia dig lumbang kini, naa sumugut sia su nga sakupu, adun ndi'u mpegwakil tu nga kaunutan nu getaw Judea. Dagid ki keglekaunutan ku, kana' daan miksekat dig lumbang kini!”

³⁷Sinaak pelum ni Pilato, “Mendadi, gadi'a ba?”

Kali' sembag si Isus, “Ya'a mai miktalu' dun pu' gadi'u. Iini migigetawu dun muka' iini luminusadu dun dinig lumbang, pu' adun peglegintuuden ku su metuud. Adin su getaw mektalente tu metuud, mekineeg tu talu'u.”

³⁸Laung ni Pilato, “Naa sa' ma'antu, ta' mai metuud?”

Inukuman na tu'u Petain si Isus

(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

Bena' mideksu' mektalu' si Pilato kia, lumiu puli' dia gedapan nu nga getaw Judea. Kali' pektalu' dinilan, “Ki getaw kini, nda'idun mai misima'u sala'en. ³⁹Dagid kagina duunig betad niu beluyen kui sala tawan pinikutan metaang dig Lumpuk niu gindan tug Liniusan, naa ta' ma? Mauya'an niu beluyen ku diniu ki gadi' nu getaw Judea?”

⁴⁰Mimeksay ilan dayun sumbag, laung nilan, “Kana' iin! Si Barabasi mauya'an nami!” (Naa si Barabas kia, tulisan.)

19 ¹Tubus itu si Isus, pibadas ni Pilato tu nga sundalu. ²Miglingkin ilan dugi, tautau tundeke gadi', dayun nilan peselup di gulunen. Muka' pikselukan nilan melambung suub gempula, tautau suub gadi'. ³Minadap ilan dayun diniin, laung nilan, “Naa mpianan ka, Sir, Gadi'a daw nu nga getaw Judea!” Pinemalan nilan padun depi'ay si Isus.

⁴Mendadi si Pilato, lumiu na pelum dia gedapan nu melaun getaw kia, kali' pektalu' dinilan, “Naa bentayay pa daan niu, pediniin ku puli' iin di gedapan niu, adun mesuunan niu pu' nda'idun ma daani misima'u sala'en.” ⁵Lumiu dayun si Isus dia gedapan nu nga getaw, piselupan pa tundeke dugi kia muka' piselukan pa nu melambung suub gempula. Laung ni Pilato tu nga getaw, “Naa, bentayay pa daan niu! Kini na su getaw!”

⁶Mendadi ki nga kaunutan nug belian kini muka' nga megingat tu Penedapan tu Megbebaya', sa' minita' nilan si Isus, mimeksay ilan, laung nilan, “Lensangen di kurus! Lensangen di kurus!”

Laung ni Pilato dinilan, “Naa, alap niu, yamu nai lansang dun di kurus. Naan, nda'idun daan tu'ui misima'u sala'en.”

⁷Kali' pelum sembag su nga melaun getaw, “Duunig bala'ud nami subay matayi getaw kiin, pu' inangkenen iin sug Bata' nu Megbebaya'.”

⁸Sikna midengeg ni Pilato su tinalu' nilan, migiseg laaki gendeken. ⁹Sumiled puli' diag balayen, sinaaken puli' dini Isus, “Naa ta' mai tantu pigenatan mu?”

Laak dagid nda' sembag si Isus. ¹⁰Laung ni Pilato diniin, “Masi' ndi' mau sembagen? Nda' mu ba mesuunay pu' duuni pegbaya'u lekaten ka atawaka lensangen ka di kurus?”

¹¹Simbag ni Isus, “Nda'idun siai pegbaya' mu dinaan, sa' kana' laak bigay dini'a nu Megbebaya'. Kaas su getaw migwakil dinaan dini'a, iini gembagel paduni sala'en.”

¹²Bena' midengeg ni Pilato, anguten dun gupia beluyenen si Isus. Digid mimeksay puli' su nga getaw Judea, laung nilan, "Sa' beluyen mu ki getaw kiin, kana'a sugut nu tampusan gadi' si Cesar! Adin su mekpe'adi'adi', mingatu iin dini Cesar!"

¹³Sikna midengeg ni Pilato, iwiten puli' diag liu si Isus. Migingkud dayun si Pilato ditu gingkudan pengukuman bitang dia tanda' piningalan dun "Platapurma Batu." (Piningalan dun di Hinebreo su platapurma kia, "Gabata.") ¹⁴Naa su gendaw kia, Birnis, su pengandam dig Lumpuk tug Linius. Bena' sungu mektui gendaw, laung ni Pilato tu nga getaw Judea, "Bentayay pa daan niu, kini na ki gadi' niu!"

¹⁵Laak dagid mimeksay ilan, laung nilan, "Petain! Petain! Lensangen di kurus!"

"Lensangen ku ba su gadi' niu?" sinaak ni Pilato.

Simbag nu nga kaunutan nug belian, "Nda'i gadi' nami subay si Cesar."

¹⁶Dayun pegwakil ni Pilato si Isus dinilan, pu' adun lensangen nilan di kurus.

Su Kelansang dini Isus tu Kurus

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

Mendadi, inagak si Isus nu nga sundalu ¹⁷lumiu ilan dia syudad, si Isusi mekpisan di kurusen. Sa' ma'nia, midepet ilan dia dapit nu syudad piningalan dun "Tulan Gulu." (Di Hinebreo, piningalan dun "Golgota.") ¹⁸Dia nilan dayun lensangay tu kurus si Isus. Piduma nilan dadema lensangayig dua' tawan, miktimpang di kurus ni Isus su kurus nilan, dia titenga' si Isus. ¹⁹Mikpesulat dayun si Pilato tu'us pidekepen tu kurus, iini sinulat dun, "Kini si Isus, getaw Nazaret, su Gadi' nu nga getaw Judea." ²⁰Melaun getaw Judea mikebasa dun, pu' mesempel tu syudad sug linsangan dini Isus. Muka' ki tu'us kia, misulat di Hinebreo muka' dig Linatin sampay di Ginerecia.¹ ²¹Naa ki nga kaunutan nug belian nu getaw Judea, kali' ilan pektalu' dini Pilato, "Ndi' mu sia pesulat 'Kini su Gadi' nu nga getaw Judea.' Melengas sia iini pesulat mu, 'Laung nu getaw kini, naan, laung, su Gadi' nu nga getaw Judea.'"

²²Kali' sembag si Pilato, "Ki pisulatu, ndi' pelineu."

²³Bena' milansang nilan na tu kurus si Isus, inalap nu nga sundalu su nga penepetenen. Pikilas nilan paat ilasan, piksailas dinilan. Inalap dadema nilan su melambung suuben. Kagina nda'i tinai'anen pu' tinibuuki kabel dun, ²⁴laung nilan, "Ndi' ta gediten, pekteliin ta, sa' adin dun dinitai mekalap dun." Kinii mipenggulaula adun menuud su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung,

"Pikilas nilan su nga penepeten ku,

¹ 19:20 Iin su pikebitan nu getaw Judea, su getaw Roma, sampay sug danu getaw Grecia.

muka' su melambung suubu, piktali nilan.”

Naa ma'antu dademai binaal nu nga sundalu kia.

²⁵Naa pegindeg dia mesempel nu kurus ni Isus su gina'en muka' su pated nu gina'en libun, sampay si Maria sawa ni Cleofas, kepaaten si Maria Magdalena. ²⁶Naa bena' minita' ni Isus pegindeg dia su gina'en muka' su sakupen kiin su petailenen gupia, laungen tu gina'en, “Libun, bentayay mu pa daan, kini naig bata' mu.”

²⁷Muka' laungen tu sakupen kia, “Bentayay mu pa daan, kini nai gina' mu.” Kaas genat itu, piuli' na nu sakupen kia su gina' ni Isus diag balayen.

Su Kapatay na ni Isus

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

²⁸Tubus itu, misuunan ni Isus pu' mitubus na su kelaun mpenggulaula. Mendadi adun megela' gupia menuud su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' mekatag diniin, laungen, “Kuaunu.”

²⁹Naa duunig ya'ung dia, mipenu' penguinumen. Inulem dun dayuni maa' palas napes, tinangen di gayu sigbet, pisangal dayun tug baba' ni Isus. ³⁰Mendadi si Isus, bena' mitubus megeksep di penguinumen kia, miktalu', “Naa, mitubus na!”

Migdunggu' dayun, muka' migetusi ginaanen.

Tinugda'an Telawan su Gilid ni Isus

³¹Mendadi inubug nu nga kaunutan nu nga getaw Judea dini Pilato, beli'en nilan su geksud nu ngag linansang kia adun matay ilan ganam, pu' adun egwatan ilan dayun dia nga kurus. Pu' su gendaw kia, Birnis, pengandam di Gendaw Pelali nilan, ndi' pia sa' duunig bangkay mbilin di nga kurus di Gendaw Pelali kia, pu' pegbesaan gupia gendaw.

³²Sa' ma'nia, minangay su nga sundalu megbali' di geksud nug bekna getaw linansang di gupid ni Isus, dayun sug dumanen. ³³Laak bena' mikpesempel ilan dini Isus, minita' nilan pu' minatay na, kaas nda' nilan iin beli'ay geksud. ³⁴Laak dagid sala tawan sundalu, tinugda'anen telawan su gilid ni Isus. Mibugyag dayun di gilidenig dugu' muka' tubig. ³⁵(Naa su mikaita' dun gupia kini, iini migukit dun, adun metuudan amu dun. Ki takesi'en kini, minget metuud, pinanteken pu' metuud.) ³⁶Ma'antui mipenggulaula, adun menuud su sinulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya', laung, “Nda'ig bekegen mbali', pia salabuuk.” ³⁷Muka' duun paduni sala sinulat dun, laung, “Pegenlengan nilan su tinugda'an nilan.”

Libeng si Isus

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

³⁸Mendadi tubus itu si Jose, getaw dig lunsud Arimatea, inubugen dini Pilato, elapenen sug bangkay ni Isus. (Si Jose, sakup ni Isus, laak

melegludi kesakupen, pu' mendek tu nga kaunutan nu getaw Judea.) Sinangu' dadema ni Pilato. Naa sa' ma'nia, inangay dayun ni Jose egwatay dia kurus sug bangkay ni Isus. ³⁹Naa si Nicodemo, su Pariseo kiin kuminita' begudiin dini Isus gebii, migdunut dini Jose, peguit si Nicodemo lima pulu' kilui piglamug pagemut piningalan dun mira muka' aloe. ⁴⁰Mendadi bena' miagwat nilan dua' sug bangkay ni Isus, pinutus nilan dayun di penepeten gempti' pidumanan pagemut, pu' iinig betad nu getaw Judea sa' meglebeng ilan. ⁴¹Naa duuni pegimulanan gayu dia mesempel tug linsangan dini Isus, duuni sangyab dia begu luakay, ki nda' mainsan melebengay getaw. ⁴²Naa kagina mitaang di pengandam di Gendaw Pelali nu getaw Judea, linagut nilan lebengay sug bangkay ni Isus dia sangyab kia, pu' mesempel da dia.

Su Ketubu' Puli' ni Isus

(Mateo 28:1-8; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

20 ¹Mendadi bena' sikna siselem di gendaw Duminggu, si Maria Magdalena, milapus mangay ditu sangyab, medelemdelem pa. Mendadi bena' minateng si Maria, iini minita'en, su gembagel batu tinakep tu sangyab, masi' inawa' na dia. ²Gumibek dayun si Maria, linaawanen si Simon Pedro muka' su sala tawan sakup kiin ni Isus, su petailenen gupia. Kali' pektalu' dinilan si Maria, "Inawa' nilan tug lebengen su Kaunutan! Nda' nami suunay sa' adin nilan bitang!"

³Sikna midengeg ni Pedro muka' su sala tawan sakup kia, miditu ilan dema sangyab. ⁴Minggebek ilan dua', laak su sala tawan sakup, miunananen si Pedro, iini miuna dateng diag lebeng. ⁵Bena' midepet dia sangyab, migdunggu' mekselip diag dialem, minita'en dia su penepeten kamun pinutus dig bangkay ni Isus. ⁶Laak nda'en suutay su sangyab. Mikelendug si Pedro, suminuut dayun diag dialem sangyab. Minita'en dayun dia su penepeten gempti', ⁷muka' ki tulapuk kamun pinutus tu gulu ni Isus, dia da pagid, laak nda' melamug dia, mipain da melulun. ⁸Miglendug dayun suled su sala tawan sakup kia, su miuna dateng dia sangyab. Bena' minita'eni kebetang nu penepeten, mituudan dun dayun. ⁹(Pu' kiin, nda' gusay mesabut nu nga sakup ni Isus kia su simulat dengantu ditu Misulat Talu' nu Megbebaya' pu' subay metubu' puli' iin.) ¹⁰Mendadi, minuli' dayun sug dua' tawan kia sakup ni Isus.

Mikpaita' si Isus dini Maria Magdalena

(Mateo 28:9-10; Marcos 16:9-11)

¹¹Naa si Maria kia, pegindeg diag liu nu sangyab, luminalek. Mendadi selianen lumalek, migdunggu' mekselip diag dialem sangyab. ¹²Minita'en masi' diag dialem dua' tawan sesugu'en nu Megbebaya' getaw langit mikseluk gempti', pegingkud ilan dia tanda' bililidan dini Isus. Sala

tawan, dia dapit gulunanen, sala tawan di sikwayanen. ¹³Kali' ilan pektalu', "Libun, ta' mai mingaduya dun?"

Kali' sembag, "Duuni migalap tug bangkay nu Kaunutan ku, muka' nda'u suunay sa' adin bitang!"

¹⁴Sikna mitalu' ni Maria, luminingay. Minita'en dayun, si Isus, pegindeg dia gupiden. Laak nda'en mailala. ¹⁵Sinabi ni Isus, "Libun, ta' mai mingaduya dun? Ta' taway duni penengaun mu?"

Laung dun dayun ni Maria, kia su megingat tu pegimulanan gayu kia. Laungen diniin, "Naa Sir, sa' ya'ai migawa' dun dini, pesuun mu dinaan sa' adin mu bitang, adun engain ku."

¹⁶"Maria!" laung ni Isus.

Sikna midengegen, minadap diniin, mitalu'en di Hinebreo, "Rabboni!" (Guluganen, "Mekpetu'un.")

¹⁷"Ndi' mau peguiday," laung ni Isus. "Pu' nda' pau kelentu puli' ditu Gama'u. Naa, angaya ditu nga kepetedan ku, talu' mu dinilan pu' luntuu puli' ditu Gama'u, ki Gama' nilan dema, ditu Megbebaya' pektemuyen ku, ki pektemuyen nilan dema."

¹⁸Linaawan dayun ni Maria su nga sakupen, inukiten dinilan pu' minita'en su Kaunutan, muka' pitendayen dema dinilan ki pimuun kia ni Isus diniin.

Mikpaita' si Isus di nga Sakupen

(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49)

¹⁹Naa bena' gebii kia di gendaw Duminggu, mabu' duun nai tulug bata', su nga sakup ni Isus, mipungun ilan dia salabuuk balay, piksiba'an nilan tekepay sug balay, pu' mindek ilan tu nga kaunutan nu getaw Judea. Mendadi, mitekaw metua' si Isus, suminaing dinilan megingdeg. Kali' pektalu', "Naa, gempiai ginaa niu." ²⁰Mitubusen telu'ay, pinita'en dinilan ki kemetan muka' giliden. Mipati' ilan leliagay saba' minita' nilan su Kaunutan. ²¹Kali' puli' pektalu' si Isus dinilan, "Gempiai ginaa niu. Mendadi, sugu'en ku amu mangay megukit, maa' nu kesugu' dinaan nu Gama'u." ²²Sikna mitalu'en, pisengawanan ilan ginaa, dunut mektalu', "Tabuk niu ini Balakat nu Megbebaya'. ²³Mendadi yamu, adin su getaw pedesunen niui sala'en, mpedasun tu'u. Muka' adin su getaw ndi' niu pedesuneni sala'en, ndi' dema mpedasun."

Migdua'dua'ig Delendeman ni Tomas

²⁴Naa sala tawan di nga sepulu' bu' dua' tawan sakup ni Isus, si Tomas (piningalan dun su Gapid), nda' kedunut dinilan su ketua' ni Isus dinilan kia. ²⁵Mendadi inukitan nu nga samasakupen si Tomas, laung nilan, "Minita' nami su Kaunutan!"

Kali' sembag si Tomas, "Naan, ndi'u metuudan dun, subay maita'u pa ki pali' nug lansang dia kemetan muka' mpulegu, sampay mpulegu ki giliden."

²⁶Naa tubus itu bena' walu gebii na, mipungun puli' su nga sakup ni Isus dig dialem balay, minampu' dinilan si Tomas. Mendadi, tinakep puli' sug balay, laak pia ma'antu, mitekaw na pelum metua' si Isus, suminaing mindeg dinilan, laungen, “Naa, gempiai ginaa niu.” ²⁷Laung dayun ni Isus dini Tomas, “Bentayay mu pa daan ki kemetu kini, puleg mu tendu' mu. Muka' tenggal mui kemet mu, puleg mui gilidu. Ndi' mu dega pegdua'dua'ayig delendeman mu dinaan, petuuda dinaan!”

²⁸Simbag ni Tomas diniin, “Ya'ai Kaunutan ku, ya'ai Megbebaya' pektemuyen ku!”

²⁹Laung dayun ni Isus, “Mituudan ka ba dinaan saba' minita' mau? Labi na leliagen ki nga getaw nda' mekaita' dinaan, laak muka' mituudan ilan dinaan!”

Su Pikpuunan nu Kesulat dig Libru kini

³⁰Naa, melaun pai tu'us pinggulaula ni Isus di gedapan nu nga sakupen, laak nda' mesulat dig libru kini. ³¹Laak su gikteben kini, sinulat adun metuudan amu dun pu' si Isus su Tindu' nu Megbebaya' Meglekaunutan, sug Bata' nu Megbebaya'. Pu' sa' metuudan amu dun, naa mpeduma amu tu ketubu' nda'i tamanen meksekat tu pegbaya'en.

Mikpaita' si Isus di Pitu Tawan Sakupen

21 ¹Genat itu, si Isus, mikpaita' na pelum di nga sakupen diag Linaw Tiberias. Kiniig bian nu mipenggulaula. ²Si Simon Pedro, si Tomas (piningalan dun su Gapid), si Natanael (getaw Cana sakup Galilea), sug dua' tawan bata' ni Sebedeo, muka' dua' tawan pai sakup, mipungun ilan dia geksid linaw. ³Mendadi laung ni Simon Pedro tu ngag dumanen, “Naan, menegutusu.”

“Megdunut ami dini'a,” laung nu ngag dumanen. Luminulan ilan dayun di sekayan. Piglegendawan ilan dayun memaling, nda' ilan tanan mekelaam. ⁴Bena' dumilag na, pegindeg si Isus dia geksid linaw, laak nda' mailala nu nga sakupen kia. ⁵Kali' tawag si Isus, “Naa lai, mikelaam damu?”

“Baa, nda',” simbag nilan.

⁶Kali' pektalu' si Isus, “Dia niu ektakayig baling niu dapit lintu nu sekayan niu kia. Mekelaam amu dayun.” Iktak nilan tu'u sug baling, dayun nda' nilan megaga betunay puli', saba' kelaun seda' milaam nilan.

⁷Naa sala tawan dinilan, ki sakup ni Isus kiin petailenen gupia, kali' pektalu' dini Pedro, “Su Kaunutan maia!” Sikna midengeg ni Pedro pu' su Kaunutan si Isus, mikseluk dayun suuben (pu' migluas suub kamun), suminampak dayun dia tubig, luminanguy. ⁸Su ngag dumanen, suminakay ilan dema pangay dia geksid, pegbintengen nilan sug baling mipenu' seda'. Mesempel dailan di geksid, mabu' lima pulu' depa saanig

layu'en. ⁹Bena' mikedawas ilan tu geksid, minita' nilani guklak musing, duuni seda' tiniti' muka' duun dademai pan dia. ¹⁰Laung ni Isus dinilan, "Uit niu dinii santa' buuk di seda' kia milaam niu."

¹¹Mendadi duminangan puli' si Simon Pedro tu sekayan, biniglasen dayun di pentadan sug baling, mipenu' mekebagel seda', megatus bu' lima pulu' bu' telu buukig launen. Laak pia ma'antu, nda' peglegetus sug baling. ¹²Laung dayun ni Isus dinilan, "Pedini amu, maan naita." Naa, nda'iduni mikaku' sumaak diniin sa' ta' taway dun iin, pu' misuunan nilan iin su Kaunutan. ¹³Mendadi, inimud ni Isus su pan, dayunen pentulunay dinilan. Ma'antu dadema su seda'.

¹⁴Kiai ketelunen mekpaita' si Isus di nga sakupen genat tu kepetubu' puli' diniin.

Su Kegyaga ni Isus muka' ni Pedro

¹⁵Naa bena' mitubus ilan maan, sinaak ni Isus dini Simon Pedro, "Uu Simon, bata'a ni Juan, petailen mau ba, labi pa di kepetail dinaan nu ngag duma mu kini?"

"Wa'a, Kaunutan," simbag ni Pedro, "suunan mu pu' petailen ku ya'a."

Kali' pektalu' si Isus, "Naa sa' ma'antu, tagikul mu ki nga maa' nu nati karniruu." ¹⁶Sinaak puli' ni Isus, "Simon, bata'a ni Juan, petailen mau ba?"

"Wa'a, Kaunutan," simbagen puli', "suunan mu pu' petailen ku ya'a."

Kali' puli' pektalu' si Isus, "Naa, ingat mu su nga karniruu." ¹⁷Ketelu deksu'en na sumaak si Isus, laungen, "Simon, bata'a ni Juan, petailen mau ba?"

Sikna midengeg ni Simon Pedro su ketelunen sumaak, "Petailen mau ba?" milegenan dun. Laung ni Pedro, "Uu Kaunutan, misuunan mu sug launanen, kaas suunan mu pu' petailen ku ya'a!"

Kali' pektalu' si Isus diniin, "Tagikul mu daan su nga karniruu. ¹⁸Muka' taman talu'u dini'a, su begu getawa pa, mimakesa, dayun pia adini mauya'an mu gengayan mu, medituun ka dayun. Laak dagid sa' megulanga na, subay tenggalen muig baingken mu, adun mbaluda nug lain getaw, dayun ka egakay tu kana' mu mauya'an gengayan." ¹⁹(Naa ki tinalu' kia ni Isus, pisuunen diniin kig bian nu kepatay ni Pedro, adun megleepig dengegan nu Megbebaya'.) Laung ni Isus dini Pedro, "Naa, dunuta dinaan!"

Su Suminulat dig Libru kini

²⁰Naa kini si Pedro, miglingay, minita'en dayun meglendug ki sakup kia ni Isus su petailenen gupia, su pegingkud dia gupid ni Isus su pinganaan nilan nu gebii kiin muka' sinaaken, "Uu Kaunutan, ta' taway duni tumipu pa dini'a?" ²¹Sikna minita' ni Pedro ki sala tawan sakup kia, sinaaken dini Isus, "Naa Kaunutan, ki getaw kia, ta'i mpenggulaulanen?"

²²Kali' sembag si Isus dini Pedro, “Sa' mauya'an ku pu' metubu' iin sampay matengu puli', naa ta' maig labet mu dun? Ya'a, dunuta dinaan!”

²³Mendadi duun dayuni gukiten mipelak tu nga sakup ni Isus, ndi' daw matay ki sakupen kia. Laak dagid nda' metalu' ni Isus pu' ndi' matay. Iini tinalu'en, “Sa' mauya'an ku pu' metubu' iin sampay matengu puli', naa ya'a, ta' maig labet mu dun?”

²⁴Naa su sakupen kia, iinen iin su suminulat dun ini, muka' piglegintuuden sug launan mipenggulaula. Misuunan ta pu' metuudi pingukiten.

Deksu'an

²⁵Naa melaun pa pinggulaula ni Isus. Sa' sia gela'en sulatay, mabu' ndi' megela' dig dibabaw lumbang ki ngag libru mesulat.